

Reglemente för styrelse och nämnder

ETT UNDERLAG FÖR LOKALA BEDÖMNINGAR

Förord

I skriften presenteras ett exempel på reglemente för styrelse och nämnder i kommuner och landsting/regioner. Det är en reviderad utgåva av det underlag till reglemente som ursprungligen gavs ut av Svenska Kommunförbundet 1992. Reglementet är tänkt att vara ett underlag för lokala bedömningar och utgör ett exempel på hur ett reglemente kan se ut. De olika paragraferna har försetts med utförliga kommentarer. För att underlätta anpassningen till lokala variationer, redovisas i vissa delar alternativa lösningar.

Skriften vänder sig till alla, såväl förtroendevalda som tjänstemän, som kommer i kontakt med kommunalt beslutsfattande i styrelse och nämnder. Den kan inte bara tjäna till vägledning vid upprättandet av reglementen, utan även vara till praktisk nytta när det i den konkreta verksamheten gäller att tolka kommunalagens bestämmelser om beslutsprocessen i styrelse och nämnder. Författare till skriften har varit förbundsjuristen Lena Dalman med biträde av förbundsjuristerna Helena Linde och Staffan Wikell, alla verksamma vid avdelningen för juridik.

Reglementet bygger på lagstiftningens innehåll den 1 juli 2018.

Stockholm, juni 2018

Germund Persson

Avdelningen för juridik

Upplysningar om innehållet

Lena, Dalman, lena.dalman@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2018

Reglemente för styrelse och nämnder	5
Inledning.....	5
Fullmäktiges uppgifter	6
Reglemente för styrelse/nämnd	8
A. Styrelsens uppgifter	8
Ledningsfunktionen och styrfunktionen	8
Uppföljningsfunktionen	11
Särskilda uppgifter	11
B. För styrelsen och nämnderna gemensamma bestämmelser.....	12
Arbetsformer	13
Reglemente för styrelse/nämnd med kommentarer	19
A. Styrelsens uppgifter	19
Allmänt om styrelsens uppgifter	19
Alternativa politiska organisationer.....	20
Stärkt ställning för kommunstyrelsen	20
Ledningsfunktionen och styrfunktionen	21
Styrelsens övergripande uppgifter.....	22
Företag och stiftelser	24
Kommunalförbund	24
Ekonomi och medelsförvaltning	24
Delegering från fullmäktige.....	26
Personalpolitiken	27
Samlad personalfunktion	27
Något om decentraliserad personalfunktion.....	28
Uppföljningsfunktionen	29
Särskilda uppgifter	30
Arbetslöshetsnämnd.....	31
Arkivmyndighet	31
Anslagstavla och webbplats	32
Författningssamling	32
B. För styrelsen och nämnderna gemensamma bestämmelser.....	32
Uppdrag och verksamhet	32
Organisation inom verksamhetsområdet.....	33
Personalansvar.....	33
Behandling av personuppgifter.....	33
Uppföljning, återredovisning och rapportering till fullmäktige.....	34
Information och samråd.....	35

Självförvaltningsorgan	36
Medborgarförslag	36
Arbetsformer	38
Tidpunkt för sammanträden.....	38
Kallelse	38
Offentliga sammanträden	40
Sammanträde på distans.....	40
Närvarorätt.....	41
Sammansättning.....	42
Ordföranden	42
Presidium.....	44
Kommunalråd	46
Förhinder	46
Ersättares tjänstgöring.....	46
Jäv, avbruten tjänstgöring	48
Yrkanden	49
Deltagande i beslut	49
Reservation	49
Justering av protokoll.....	50
Kungörelser och tillkännagivanden av föreskrifter m.m.	50
Delgivningsmottagare	50
Undertecknande av handlingar	51
Utskott	52
Reglemente för styrelse och nämnder	55

REGLEMENTE FÖR STYRELSE OCH NÄMNDER

INLEDNING

Detta är ett styrelse- och nämndreglemente. Som bakgrund till reglementet och kommentarerna till detta beskrivs i kapitel 1 fullmäktiges uppgifter i förhållande till styrelsen och nämnderna. Detta avsnitt är inte avsett att ingå i själva reglementet.

Den första delen av reglementet innehåller för styrelsen specifika bestämmelser (avsnitt A).

Därefter kommer för styrelsen och nämnderna gemensamma bestämmelser (avsnitt B).

Dessa är alltså tänkta att, om inte annat anges, kunna tas in såväl i styrelsens som i nämndernas reglementen.

Liksom i föregående upplaga har vi uteslutit specialbestämmelser för olika nämnder, eftersom utformningen av sådana uppvisar mycket stora lokala variationer. Vissa bestämmelser i avsnitt A är dock av intresse för nämnderna. Detta gäller 1 § (nämndens uppgifter, som alltid måste anges), 6 § (ekonomi och medelsförvaltning om denna ska ligga hos nämnden), 7 § (om fullmäktige har delegerat uppgifter till nämnden), 8 § (personalpolitik om denna är decentraliserad), 9 § (uppföljning) och 10 § (processbehörighet om denna enligt reglemente ska ligga hos nämnden).

En viktig inskränkning är att vi inte har redovisat något särskilt reglemente för landstingsstyrelse/regionstyrelse och landstingskommunala nämnder. Orsaken till detta är att vi har ett förhållandevis litet antal landsting/regioner och att de olika landstingen/regionerna uppvisar stora organisatoriska olikheter. I stora delar kan dock bestämmelserna användas även av landstingen/regionerna.

FULLMÄKTIGES UPPGIFTER

Kommunallagen (2017:725), KL, ger de grundläggande reglerna för ansvar och beslutanderätt i en kommun. Vissa uppgifter handhas av fullmäktige, styrelsen och nämnderna enligt annan lag, författning eller enligt statlig myndighets beslut.

Fullmäktiges uppgifter framgår av 5 kap. 1 § KL. Fullmäktige beslutar också i andra frågor som anges i KL eller andra författningar.

Detta innebär att fullmäktige bl.a. ska besluta i ärenden om

1. planer och föreskrifter, som kommunen kan meddela enligt författning,
2. taxor och avgifter om inte annat särskilt angivits,
3. ramar för kommunens upplåning,
4. övergripande kvalitetskrav på den kommunala verksamheten,
5. hur mål, riktlinjer, verksamhet och kvalitetskrav ska följas upp,
6. mottagande av donationer,
7. mellankommunala avtal av övergripande karaktär och bildande av kommunalförbund och gemensam nämnd,
8. expropriation,
9. införande eller förändring av LOV-system enligt lag (2008:962) om valfrihetssystem,
10. program avseende privata utförare enligt 5 kap. 3 § KL,
11. kommunal verksamhet ska bedrivas i kommunalt företag,
12. konkurrensprogram och företagspolicy.

Fullmäktige beslutar också om kommunalråden, deras ansvarsområden och deras benämning.

Kommentar:

FÖRSTA OCH ANDRA STYCKET

Det här avsnittet utgör utgångspunkten för hela reglementet. Ramlagen för den kommunala verksamheten är KL med bl.a. regler om ansvar och beslutsformer. Läsaren erinras om att det vid sidan av KL finns ytterligare speciallagar som reglerar den kommunala verksamheten.

TREDJE STYCKET

Här behandlas fullmäktiges uppgifter. Dessa regleras i grunden i 5 kap. 1 § KL. Denna paragraf är dock allmänt hållen. Den lämnar ett utrymme för fullmäktige att själv bestämma vilka olika ärendetyper som fullmäktige vill ha beslutanderätt i. Därför har här tagits in en katalog över vilka ärenden fullmäktige ska besluta i. Paragrafen är tänkt som ett förtydligande av gränsen mellan fullmäktige å ena sidan samt styrelse/nämnder å andra sidan.

5 kap. 1 § KL reglerar inte bara gränsen för vad som kan delegeras till nämnd med stöd av 5 kap. 2 § KL och vad som tillhör fullmäktiges exklusiva beslutsområde. Den klargör tillsammans med 6 kap. 3 § KL också fördelningen av beslutanderätten mellan fullmäktige och nämnderna. Av 6 kap. 3 § KL följer att

nämnderna har en självständig beslutanderätt inom ramen för den förvaltande verksamheten t.ex. inom egendoms- och medelsförvaltningen.

Katalogen ska ses som ett exempel och måste anpassas till lokala förhållanden.

FJÄRDE STYCKET

Begreppet kommunalråd, liksom landstingsråd och oppositionsråd definieras i 4 kap. 2 § KL. Dessa förtroendevalda ska fullgöra sitt uppdrag på hel- eller deltid. Det är inte obligatoriskt att ha kommunalråd. Fullmäktige bestämmer hur många kommunalråd det ska finnas, deras ansvarsområden och deras benämning, samt utser personerna.

En nyhet i 2017 års KL är att ett kommunalråd inte behöver inneha något annat förtroendeuppdrag i kommunen (prop. 2016/17:171 s. 177). De får också väljas redan vid första sammanträdet i fullmäktige efter valet.

REGLEMENTE FÖR STYRELSE/NÄMND

A. STYRELSENS UPPGIFTER

ALLMÄNT OM STYRELSENS UPPGIFTER

1 § Styrelsen är kommunens/landstingets ledande politiska förvaltningsorgan. Den har ett helhetsansvar för kommunens/landstingets verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning.

Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens/landstingets angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet (*ledningsfunktion*). Styrelsen ska också ha uppsikt över verksamhet som bedrivs i kommunala företag, stiftelser och kommunalförbund.

Styrelsen ska leda kommunens/landstingets verksamhet genom att utöva en samordnad styrning och leda arbetet med att ta fram styrdokument för kommunen/landstinget (*styrfunktion*).

Styrelsen ska följa de frågor som kan inverka på kommunens/landstingets utveckling och ekonomiska ställning och fortlöpande i samråd med nämnderna följa upp de fastställda målen och återrapportera till fullmäktige (*uppföljningsfunktion*).

Styrelsen ansvarar för i detta reglemente angivna uppgifter jämte sådana uppgifter som inte lagts på annan nämnd (*särskilda uppgifter*). Härutöver ansvarar styrelsen för de uppgifter som framgår av kommunallagen (2017:725), KL, och annan lagstiftning.

LEDNINGSFUNKTIONEN OCH STYRFUNKTIONEN

ALLMÄNT OM LEDNINGSFUNKTIONEN OCH STYRFUNKTIONEN

2 § Styrelsen ansvarar för beslut om samordning mellan nämnderna och gränsdragning mellan nämndernas kompetens. Styrelsen ansvarar för att en effektiv och ändamålsenlig organisation upprätthålls.

STYRELSENS ÖVERGRIPANDE UPPGIFTER

3 § Styrelsen ska

1. leda arbetet med och samordna utformningen av övergripande och strategiska mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten samt göra framställningar i målfrågor som inte är förbehållen annan nämnd,
2. utöva uppsikt över övriga nämnders och gemensamma nämnders beslut,
3. ha uppsikt över sådan avtalssamverkan som sker enligt 9 kap. 37 § KL eller enligt annan lag eller författning,
4. ha ett övergripande ansvar för interna säkerhetsfrågor i kommunen,
5. ha hand om kommunens personaladministrativa system, ekonomisystem, dokument- och ärendesystem, e-postsystem, IT-system, kommunikationssystem, skaderapporteringssystem, passersystem och förtroendemannaregister,

6. anställa direktör samt besluta om instruktion för denne,
7. anställa förvaltningschefer,
8. hos fullmäktige, övriga nämnder och andra myndigheter göra de framställningar som behövs,
9. kontinuerligt följa verksamheten i övriga nämnder,
10. ansvara för utformning och utveckling av kommunens system för intern kontroll i enlighet med vad fullmäktige särskilt beslutar,
11. ansvara för samordningsträffar med nämndpresidierna och förvaltningscheferna,
12. upprätta förslag till program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare,
13. bereda eller yttra sig i ärenden som ska handläggas av fullmäktige i enlighet med KL,
14. verkställa fullmäktiges beslut, om fullmäktige inte beslutat annat.

Om fullmäktige inte har beslutat något annat, avgör styrelsen hur de ärenden som fullmäktige ska handlägga ska beredas.

Styrelsen får uppdra åt en förtroendevald eller åt någon anställd att besluta om remiss av sådana ärenden.

FÖRETAG OCH STIFTELSE

4 § Styrelsen ska

1. ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i de företag och stiftelser som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i, främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv, men också i avseende på övriga förhållanden av betydelse för kommunen,
2. ansvara för att beslut om ägardirektiv till företagen fattas och kontinuerligt hålls uppdaterade,
3. ansvara för regelbundna möten mellan styrelsen och företagsledningarna/stiftelseledningarna,
4. löpande vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 10 kap. 2-6 §§ KL är uppfyllda beträffande de företag och stiftelser kommunen äger eller har intresse i,
5. årligen, senast den ... i beslut pröva om den verksamhet som bedrivits i de aktiebolag som kommunen helt eller delvis äger under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Beslutet ska delges fullmäktige snarast. Finner styrelsen att brister förelegat, ska den samtidigt lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder,
6. svara för att tillvarata kommunens intressen vid bolags- och föreningsstämmor och andra likartade sammanträden i de företag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i.

KOMMUNALFÖRBUND

5 § Styrelsen ska ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana kommunalförbund som kommunen är medlem i.

EKONOMI OCH MEDELSFÖRVALTNING

6 § Styrelsen ska

1. ha hand om kommunens medelsförvaltning och följa av fullmäktige meddelade riktlinjer för denna. Medelsförvaltningen omfattar placering och upplåning av medel. I uppgiften ingår också att bevaka att kommunens inkomster inflyter och att betalningar görs i tid samt att vidta de åtgärder som behövs för indrivning av förfallna fordringar,
2. ha hand om övrig ekonomisk förvaltning. I denna uppgift ingår bl.a. att
 - a. underhålla och förvalta kommunens fasta och lösa egendom,
 - b. se till att kommunens behov av försäkringsskydd är tillgodosett,
 - c. handha egen donationsförvaltning samt efter samtycke från annan nämnd placera sådana medel som ingår i donation som förvaltas av den nämnden,

3. upprätta förslag till budget i enlighet med KL,
4. se till att bokföring och redovisning sker i enlighet med lagen (1997:614) om kommunal redovisning,
5. upprätta årsredovisning och delårsrapport i enlighet med lagen (1997:614) om kommunal redovisning,
6. i enlighet med fullmäktiges särskilda riktlinjer förvalta medel som avsatts till pensionsförpliktelser.

DELEGERING FRÅN FULLMÄKTIGE

7 § Styrelsen beslutar i följande grupper av ärenden:

1. upptagande av lån inom den beloppsram och de riktlinjer som fullmäktige fastställt,
2. på begäran av nämnd omfördela medel som anslagits till nämnden inom den budgeterade verksamhetsvolymen och av fullmäktige fastställd beloppsram och andra riktlinjer,
3. utarrendera, hyra ut eller på annat sätt upplåta kommunen tillhörig fast egendom,
4. köp, försäljning och byte av fast egendom samt avtal om fastighetsreglering, allt inom av fullmäktige fastställd kostnadsram och andra riktlinjer beträffande belopp och villkor i övrigt,
5. i mål och ärenden där styrelsen för kommunens talan, med för kommunen bindande verkan, träffa överenskommelse om betalning av fordran, anta ackord, ingå förlikning och sluta annat avtal,
6. tillstånd att använda kommunens vapen,
7. avgivande av yttranden enligt kamerabevakningslagen.

Styrelsen beslutar också om yttranden som ankommer på fullmäktige när dessa inte är av principiell betydelse eller när tiden inte medger att yttrandet behandlas av fullmäktige. Styrelsen ska om möjligt samråda med berörd nämnd vid handläggning av yttrandet.

PERSONALPOLITIKEN

8 § Styrelsen ska ha hand om frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare och har därvid bl.a. att

1. med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal reglera frågor rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare,
2. förhandla å kommunens vägnar enligt lagstiftning om förhandlingsrätt utom vad gäller 11–14 och 38 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet inom andra nämnders verksamhetsområden,
3. avgöra frågor om tolkning och tillämpning av lag, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare,
4. besluta om stridsåtgärd,
5. lämna uppdrag enligt 6 kap. 3 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter.

UPPFÖLJNINGSFUNKTIONEN

STYRELSENS UPPFÖLJNING

9 § Styrelsen ska

1. övervaka att av fullmäktiges fastställda kvalitetskrav, mål, riktlinjer och program för verksamheten samt ekonomi följs upp i nämnderna,
2. övervaka att kommunens löpande förvaltning i övrigt sköts lagligt och ekonomiskt,
3. följa hur den interna kontrollen sköts i nämnderna,
4. två gånger per år rapportera till fullmäktige hur samtliga kommunens verksamheter utvecklas mot bakgrund av fastlagda mål och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret,
5. en gång årligen till fullmäktige rapportera om kommunens/landstingets avtalssamverkan enligt 9 kap. 37 § KL eller enligt annan lag eller författning,
6. inom ramen för sin uppsiktsplikt övervaka att verksamheter som bedrivs av privata utförare kontrolleras och följs upp i enlighet med lag, avtal och av fullmäktige fastställda program och direktiv,
7. senast den 1 april varje år lämna fullmäktige en redovisning över beredningen av motioner och medborgarförslag som väckts i fullmäktige och som inte slutligt handlagts av fullmäktige.

SÄRSKILDA UPPGIFTER

PROCESSBEHÖRIGHET

10 § Styrelsen får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden, om inte någon annan ska göra det på grund av lag eller annan författning eller beslut av fullmäktige. Detta gäller också mål där någon har begärt laglighetsprövning av fullmäktiges beslut, om inte fullmäktige beslutar att själv föra talan i målet.

KRIG, KRIGSFARA, KRISLEDNING OCH HÖJD BEREDSKAP

11 § Styrelsen ansvarar för kommunens uppgifter enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap samt lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap (krisledningsnämnd).

Alternativ 1: Krisledningsnämndens verksamhet regleras i särskilt reglemente.

Alternativ 2: Krisledningsnämnden har rätt att överta beslutanderätt från kommunens övriga nämnder i den utsträckning som nämnden finner nödvändigt i den uppkomna krisen.

Styrelsen utser ledamot till hemvärnsråd enligt hemvärnsförordningen (1997:146).

Föreskrifter om den kommunala organisationen under krig eller krigsfara finns i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

ARBETSLÖSHETSNÄMND

12 § Styrelsen är arbetslöshetsnämnd enligt lagen (1944:475) om arbetslöshetsnämnd.

ARKIVMYNDIGHET

13 § Styrelsen är arkivmyndighet. Närmare föreskrifter om arkivvården finns i av fullmäktige antaget arkivreglemente.

ANSLAGSTAVLA OCH WEBBPLATS

14 § Styrelsen ansvarar för kommunens anslagstavla.

Styrelsen samordnar innehållet i och ansvarar för kommunens externa och interna webbplats.

FÖRFATTNINGSSAMLING

15 § Styrelsen ansvarar för att uppdatera den kommunala författningssamlingen och se till att denna hålls tillgänglig i lagstadgad form.

B. FÖR STYRELSEN OCH NÄMNDERNA GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

UPPDRAG OCH VERKSAMHET

16 § Styrelsen och övriga nämnder ska inom sina respektive verksamhetsområden följa vad som anges i lag eller annan författning. De ska följa det fullmäktige – i reglemente, i samband med budget eller i annat särskilt beslut – har bestämt att styrelsen/nämnden ska fullgöra, samt verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och angivna riktlinjer.

ORGANISATION INOM VERKSAMHETSOMRÅDET

17 § Styrelsen/nämnden ansvarar för att dess organisation är tydlig och ändamålsenlig med hänsyn till av fullmäktige fastställda mål och styrning samt lagar och andra författningar för verksamheten.

PERSONALANSVAR

18 § Styrelsen/nämnden är anställningsmyndighet för personal vid dess förvaltning med undantag för förvaltningschef som anställs av styrelsen. Styrelsen och nämnderna har hand om personalfrågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sitt respektive verksamhetsområde med undantag av de frågor som anges i 8 § i detta reglemente.

BEHANDLING AV PERSONUPPGIFTER

19 § Styrelsen/nämnden är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker i dess verksamhet. Styrelsen/nämnden är också personuppgiftsansvarig för de typer av behandlingar som är gemensamma för hela kommunen, enligt vad som angivits i kommunens/nämndes registerförteckning enligt artikel 30 i dataskyddsförordningen. Styrelsen är också personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker i fullmäktige samt hos fullmäktigeberedningar.

Styrelsen/nämnden ska utse dataskyddsbud.

UPPFÖLJNING, ÅTERREDOVISNING OCH RAPPORTERING TILL FULLMÄKTIGE

20 § Styrelsen/nämnden ska kontinuerligt följa upp sin verksamhet.

Styrelsen/nämnden ska två gånger per år redovisa till fullmäktige hur de har fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem

1. i reglemente,
2. genom finansbemyndigande.

Styrelsen/nämnden ska vid redovisningen även redogöra för hur uppdrag som delegerats till den fullgjorts.

Redovisning ska ske enligt riktlinjer som fastställs av fullmäktige. Redovisningen lämnas till styrelsen som samordnar de olika nämndernas redovisningar.

Nämnderna ska också fullgöra rapporteringsskyldighet som ålagts dem enligt speciallag.

(Särskilda bestämmelser om styrelsens underrättelseskyldighet finns i x §.)

INFORMATION OCH SAMRÅD

21 § Styrelsen, nämnderna och kommunalråd respektive oppositionsråd ska i möjligaste mån från nämnd erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.

Nämnderna ska samråda när deras verksamhet och ärenden berör styrelsens eller annan nämnds verksamhet.

Samråd bör även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. Styrelsen/nämnden beslutar om formerna för samrådet.

SJÄLVFÖRVALTNINGSORGAN

22 § Styrelsen/nämnden får uppdra åt ett självförvaltningsorgan att helt eller delvis sköta driften av en viss anläggning eller en viss institution. Nämnden får uppdra åt självförvaltningsorganet att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden.

Nämnden ska i en arbetsordning fastställa självförvaltningsorganets uppgifter, sammansättning, arbetsformer och mandattid.

MEDBORGARFÖRSLAG

23 § Medborgarförslag, där fullmäktige överlåtit till styrelsen/nämnden att fatta beslut, ska om möjligt beredas så att styrelsen/nämnden kan fatta beslut inom ett år från det att förslaget väcktes i fullmäktige.

Styrelsen/nämnden ska fortlöpande informera fullmäktige om de beslut som fattats i anledning av ett medborgarförslag.

Styrelsen/nämnden ska två gånger per år redovisa de medborgarförslag som inte beretts färdigt för beslut i fullmäktige inom ett år från det att förslagen väcktes i fullmäktige. Fullmäktige ska informeras om anledningen till att ärendena inte avgjorts och när beslut kan förväntas fattas. Redovisningen ska göras på fullmäktiges ordinarie sammanträden i april och oktober.

När ett medborgarförslag beretts färdigt och beslut ska fattas, bör förslagsställaren underrättas.

Alternativ 1: Styrelsen/nämnden får besluta att den eller de som har väckt ett ärende genom medborgarförslag får närvara när nämnden behandlar ärendet och delta i överläggningarna men inte när beslut fattas.

Alternativ 2: Styrelsen/nämnden får besluta att den eller de som har väckt ett ärende genom medborgarförslag får närvara när nämnden behandlar ärendet, men inte närvara när beslut fattas.

ARBETSFORMER

TIDPUNKT FÖR SAMMANTRÄDEN

24 § Styrelsen/nämnden sammanträder på dag och tid som styrelsen/ nämnden bestämmer.

Sammanträde ska hållas också om minst en tredjedel av nämndens ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas behandlas på det extra sammanträdet.

Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordförandena om tiden för extra sammanträde.

Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordförandena.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordföranden se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

KALLELSE

25 § Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller en vice ordförande kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den till åldern äldste ledamoten vara ålderspresident.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet. Kallelsen ska tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast ... dagar före sammanträdesdagen. Kallelse får ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordföranden bestämmer formen för kallelse.

I undantagsfall får kallelse ske inom annan tid och/eller på annat sätt.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. Ordföranden ska i kallelsen ange om utelämnande av handlingar har skett.

OFFENTLIGA SAMMANTRÄDEN

26 § Styrelsen/nämnden får besluta om offentliga sammanträden. Offentliga sammanträden får inte hållas i ärenden som avser myndighetsutövning eller i vilka det förekommer uppgifter som omfattas av sekretess.

SAMMANTRÄDE PÅ DISTANS

27 § Styrelsen/nämnden får, om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor. Lokalen ska vara så beskaffad att inte obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska senast ... dagar i förväg anmäla detta till styrelsens/nämndens kansli. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

Styrelsen/nämnden får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i styrelsen/nämnden.

NÄRVARORÄTT

28 § Kommunalråd och styrelsens ordförande har rätt att närvara vid styrelsens/nämndernas sammanträden och delta i överläggningarna. Nämnd får därutöver medge ledamot av styrelsen denna rätt. Den förtroendevalde har i den utsträckning nämnden beslutar rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

Härutöver får styrelsen/nämnden medge förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i nämnden att närvara vid sammanträde med styrelsen/nämnden för att lämna upplysningar. Även anställd i kommunen och särskilt sakkunnig kan medges denna rätt. Om styrelsen/nämnden beslutar det, får den som kallats delta i överläggningarna.

Styrelsen/nämnden får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

SAMMANSÄTTNING

29 § *Alternativ 1:* Styrelsen/nämnden består av ... ledamöter och ... ersättare.

Alternativ 2: Styrelsen/nämnden består av det antal ledamöter och ersättare som fullmäktige beslutat.

ORDFÖRANDEN

30 § Det åligger ordföranden

1. att leda styrelsens/nämndens arbete och sammanträden,
2. kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente,
3. kalla ersättare,
4. inför sammanträdena se till att ärendena som ska behandlas i styrelsen/nämnden vid behov är beredda,
5. se till att färdigberedda ärenden snarast behandlas i styrelsen/nämnden,
6. bevaka att styrelsens/nämndens beslut verkställs.

Härutöver åligger det styrelsens ordförande att under styrelsen

1. ha uppsikt över kommunens hela nämndförvaltning,
 2. med uppmärksamhet följa frågor av betydelse för kommunens utveckling och ekonomiska intressen samt effektiviteten i verksamheten och ta initiativ i dessa frågor,
 3. främja samverkan mellan styrelsen, kommunens övriga nämnder och fullmäktige samt
 4. representera styrelsen vid uppvaltningar hos myndigheter, konferenser och sammanträden om inte styrelsen bestämt annat i ett särskilt fall.
-

PRESIDIUM

31 § Styrelsens/nämndernas presidium ska bestå av ordförande, förste vice ordförande och andre vice ordförande.

Viceordförandena ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

ERSÄTTARE FÖR ORDFÖRANDEN OCH VICE ORDFÖRANDEN

32 § Om varken ordföranden eller annan i presidiet kan delta i ett helt sammanträde eller en del av ett sammanträde, får nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i styrelsen/nämnden längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Motsvarande gäller om ordföranden eller annan i presidiet inte kan fullgöra sitt uppdrag under en längre tid. Ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens/övriga presidiets uppgifter.

KOMMUNALRÅD

33 § *Alternativ 1.* Sedan val av styrelse/nämndskettutser fullmäktige ... kommunalråd.

Alternativ 2. Fullmäktige väljer ... kommunalråd. Valet sker vid första sammanträdet efter det att val av fullmäktige hållits i hela landet.

Fullmäktige beslutar om kommunalrådets uppgifter, ansvarsområden och tjänstgöringsgrad.

FÖRHINDER

34 § En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller i en del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till styrelsens/nämndens sekreterare eller någon annan anställd vid styrelsens kansli. Kansliet ska underrätta den ersättare som står i tur om att denne ska tjänstgöra.

ERSÄTTARES TJÄNSTGÖRING

35 § Om en ledamot är förhindrad att delta eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe. Den ersättare ska kallas in som står i tur att tjänstgöra och som inte redan har kallats in. En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare trätt i ledamotens ställe.

Ersättarna ska, om dessa inte valts proportionellt, tjänstgöra enligt den ordning som fullmäktige har bestämt. Om ingen ordning är bestämd, kallas ersättarna i den ordning de tagits upp i fullmäktiges protokoll från valet.

Ersättare som inte tjänstgör har rätt att delta i överläggningarna och få sin mening antecknad till protokollet.

Alternativ 1: En ersättare som har börjat tjänstgöra har företräde oberoende av turordningen. Om det etablerade majoritetsförhållandet mellan partierna påverkats genom ersättarens tjänstgöring, får dock en ersättare som inställer sig under pågående sammanträde träda in i stället för en ersättare som kommer längre ner i turordningen.

Alternativ 2: En ersättare som börjat tjänstgöra har företräde till tjänstgöring framför annan ersättare oberoende av turordningen, om denne tjänstgör inom sitt eget parti.

Alternativ 3: En ersättare som börjat tjänstgöra har alltid företräde till tjänstgöring framför annan ersättare.

JÄV, AVBRUTEN TJÄNSTGÖRING

36 § En ledamot eller en ersättare som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet handlagts.

Alternativ 1: Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat det etablerade majoritetsförhållandet mellan partierna.

Alternativ 2: Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får tjänstgöra igen endast om inplacerad tjänstgörande ersättare tillhör annat parti.

Alternativ 3: Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får inte åter tjänstgöra vid sammanträdet.

YRKANDEN

37 § När styrelsen/nämnden förklarat överläggningen i ett ärende avslutad, går ordföranden igenom de yrkanden som har framställts under överläggningen och kontrollerar att de har uppfattats korrekt. Ordföranden befäster genomgången med ett klubbslag. Därefter får inte något yrkande ändras eller läggas till, om inte styrelsen/nämnden enhälligt beslutar att medge det.

Om ordföranden anser att det behövs ska den ledamot som har framställt ett yrkande avfatta det skriftligt.

DELTAGANDE I BESLUT

38 § En ledamot som, där detta är möjligt, avser att avstå från att delta i ett beslut, ska anmäla detta till ordföranden innan beslut fattas.

En ledamot som inte har gjort en sådan anmälan anses ha deltagit i beslutet, om styrelsen/nämnden fattar det med acklamation.

RESERVATION

39 § Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen ska ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren före den tidpunkt som har fastställts för justeringen av protokollet. Motsvarande gäller vid omedelbar justering.

JUSTERING AV PROTOKOLL

40 § Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Styrelsen/nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

KUNGÖRELSER OCH TILLKÄNNAGIVANDEN AV FÖRESKRIFTER M.M.

41 § Styrelsen och nämnderna ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser.

Nämnderna ska underrätta styrelsen om ändringen och dess innehåll så snart en uppdatering av den kommunala författningssamlingen bedöms nödvändig.

DELGIVNINGSMOTTAGARE

42 § Delgivning med styrelsen/nämnden sker med ordföranden, (kommundirektören), förvaltningschefen eller annan anställd som styrelsen/ nämnden beslutar.

UNDERTECKNANDE AV HANDLINGAR

43 § Skrivelser, avtal och andra handlingar från styrelsen/nämnden ska på styrelsens/nämndens vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren. Vid förfall för ordföranden inträder vice ordföranden och vid förfall för denne den ledamot som styrelsen utser.

Styrelsen/nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteman att enligt av styrelsen/nämnden lämnade direktiv underteckna handlingar på styrelsens/nämndens vägnar. Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav undertecknas av den som fattat beslutet och, i förekommande fall, kontrasigneras av den som utses därtill.

UTSKOTT

44 § Inom styrelsen ska finnas ett arbetsutskott. Arbetsutskottet ska bestå av ... ledamöter och ... ersättare. Styrelsen/nämnden får därutöver inrätta ytterligare utskott.

Inom ett utskott väljer styrelsen/nämnden för den tid styrelsen/nämnden beslutar bland utskottets ledamöter en ordförande och en vice ordförande.

Om ordföranden i utskottet på grund av sjukdom eller av annat skäl är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag för längre tid får styrelsen/nämnden utse en annan ledamot i utskottet att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

Ersättare ska närvara vid utskottets sammanträden endast om ledamot är förhindrad att tjänstgöra. Ersättare ska inkallas till tjänstgöring i den av styrelsen/nämnden vid valet bestämda ordningen.

Avgår en ledamot eller en ersättare i utskottet, som inte utsetts vid proportionellt val, ska fyllnadsval snarast förrättas.

Utskottet sammanträder på dag och tid som varje utskott bestämmer. Sammanträden ska också hållas när ordföranden anser att det behövs eller när minst ... ledamöter begär det. Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet samt uppgift om de ärenden som ska behandlas. Utskottet får handlägga ärenden bara när mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Vid utskottssammanträde ska protokoll föras i de delar där utskottet ej enbart bereder ett ärende inför beslut i styrelsen/nämnden.

De ärenden som ska avgöras av styrelsen/nämnden i dess helhet bör beredas av utskottet om beredning behövs. Ordföranden, kommundirektören eller förvaltningschefen överlämnar sådana ärenden till utskottet.

När ärendet beretts ska utskottet lägga fram förslag till beslut.

REGLEMENTE FÖR STYRELSE/NÄMND MED KOMMENTARER

A. STYRELSENS UPPGIFTER

ALLMÄNT OM STYRELSENS UPPGIFTER

1 § Styrelsen är kommunens/landstingets ledande politiska förvaltningsorgan. Den har ett helhetsansvar för kommunens/landstingets verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning.

Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens/landstingets angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet (*ledningsfunktion*). Styrelsen ska också ha uppsikt över verksamhet som bedrivs i kommunala företag, stiftelser och kommunalförbund.

Styrelsen ska leda kommunens/landstingets verksamhet genom att utöva en samordnad styrning och leda arbetet med att ta fram styrdokument för kommunen/landstinget (*styrfunktion*).

Styrelsen ska följa de frågor som kan inverka på kommunens/landstingets utveckling och ekonomiska ställning och fortlöpande i samråd med nämnderna följa upp de fastställda målen och återrapportera till fullmäktige (*uppföljningsfunktion*).

Styrelsen ansvarar för i detta reglemente angivna uppgifter jämte sådana uppgifter som inte lagts på annan nämnd (*särskilda uppgifter*). Härutöver ansvarar styrelsen för de uppgifter som framgår av kommunallagen (2017:725), KL, och annan lagstiftning.

Kommentar: Paragrafen reglerar mer översiktligt styrelsens roll och vilka olika funktioner den ska ha. Systematiken skiljer sig något åt från den som anges i KL. I reglementet får styrelsen fyra funktioner/uppgifter:

- ledningsfunktionen,
- styrfunktionen,
- uppföljningsfunktionen och
- särskilda uppgifter

Första stycket

I första stycket klargörs att styrelsen ska ha helhetsansvaret för kommunens/landstingets verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning. Detta innebär inte att styrelsen har det primära verksamhetsansvaret överallt, utan att styrelsen mer har en sammanhållande roll. Detta kommer till uttryck i begreppet ”helhetsansvar”.

ANDRA STYCKET

Andra stycket motsvarar bestämmelsen i 6 kap. 1 § första stycket KL. Styrelsen intar en särställning bland nämnderna genom att den förutsätts ha en ledande och samordnande roll. Styrelsen har att skaffa sig överblick över hela kommunförvaltningen och ska ha uppsikt över övriga nämnders och gemensamma nämnders verksamhet. KL ger dock som utgångspunkt inte styrelsen några särskilda maktmedel. Uppsikten måste i princip anses vara begränsad till en rätt att göra påpekanden, lämna råd och anvisningar samt, om

det är möjligt, se till att fullmäktige i egenskap av högsta beslutande organ ingriper. I 2017 års KL har dock införts en möjlighet för fullmäktige att ge styrelsen en stärkt ställning i förhållande till de övriga nämnderna, se nedan.

TREDJE STYCKET

KL möjliggör en hög grad av målstyrning. Nämnderna är enligt 6 kap. 5 § KL skyldiga att till fullmäktige redovisa hur de fullgjort sina åtaganden som lämnats till dem inom ramen för ett finansbemyndigande. Detta framgår också av 20 § i reglementet. På grund av beredningstvånget ska i princip alla ärenden gå via styrelsen. Det är då naturligt att styrelsen åläggs en styrande och samordnande roll.

Mot bakgrund av styrelsens viktiga roll när det gäller styrningen, är det också naturligt att det i första hand ankommer på styrelsen att ta fram styrdokument som kan antas av fullmäktige.

FJÄRDE STYCKET

Detta stycke motsvarar 6 kap. 11 § KL. Styrelsen ska ha ett övergripande uppföljningsansvar.

FEMTE STYCKET

Detta är en viktig täckbestämmelse. Förutom att den tar sikte på vissa angivna specialuppdrag klargör den att de uppgifter som inte lagts på annan nämnd ska skötas av styrelsen. Bestämmelsen är viktig att ha med för det fall att man glömt att ta upp någon uppgift i något annat reglemente.

ALTERNATIVA POLITISKA ORGANISATIONER

Reglementet utgår från den traditionella organisationen med styrelse och nämnder. På senare år har det blivit allt vanligare, framför allt i kommuner med litet antal invånare, att man kraftigt minskar antalet nämnder. Det mest extrema fallet är att man enbart har en styrelse med olika utskott samt en "myndighetsnämnd" ("utskottsmodellen"). Myndighetsnämnden får för det första hantera ärenden som rör tillsyn över den egna verksamheten eller ärenden där kommunen själv uppträder som part. För att avlasta styrelsen i massärenden får myndighetsnämnden också på många håll hantera individärenden. Motivet till denna alternativa organisationsform varierar. Att vitalisera fullmäktige och skapa helhetssyn nämns ofta som skäl. Ekonomiska hänsyn tas säkerligen också många gånger. Genom att i princip koncentrera all politik till styrelsen, uppnår man lättare en samsyn runt de ekonomiska prioriteringarna i kommunen. Kostnaderna för arvoden till förtrondevalda minskar också.

Det finns dock nackdelar med systemet. Från demokratisk synpunkt kan riktas invändningar när det blir så få personer som engageras i den kommunala politiken. Styrelsen får ett mycket stort antal ärendetyper/ärenden att hantera, med risk att kvaliteten i handläggningen försämras. Mycket måste delegeras till utskotten, vars ledamöter kan hämtas enbart ur nämnden. Sekretessfrågor kan också bli besvärliga, eftersom en sekretesskyddad uppgift inte får utnyttjas i annan verksamhet än där den inhämtats. Myndighetsnämnden kan också, om den får funktionen som en renodlad "jävsnämnd" (dvs. enbart hantera ärenden enligt 6 kap. 7 § KL) få ett så litet antal ärenden att kompetensen i nämnden inte kan upprätthållas.

STÄRKT STÄLLNING FÖR KOMMUNSTYRELSEN

Som ett svar på ovan nämnda alternativa politiska organisationer har i 2017 års kommunallag införts en möjlighet för fullmäktige att ge styrelsen rätt att fatta beslut om särskilt angivna förhållanden som rör andra nämnders verksamhet (6 kap. 8 § KL). Styrelsen får dock inte ges rätt att fatta beslut som rör andra nämnders myndighetsutövning, tillämpning av lag eller ärenden som i övrigt rör enskilda.

Om man vill ge styrelsen en förstärkt roll kan man tänka sig följande lydelse:

KOMMUNSTYRELSEN FÅR FATTA FÖLJANDE BESLUT RÖRANDE NÄMNDERNAS VERKSAMHET:

- *Beslut om anställningsstopp,*
- *Beslut om strategiska personalfrågor,*
- *Beslut om stopp för ytterligare investeringar,*
- *Beslut om omfördelning av medel mellan nämnder i enlighet med följande ramar:,*
- *Beslut om riktlinjer för kommunens agerande på sociala medier*
- *Beslut om etiska riktlinjer i kommunen*
- *Slutligt beslut när två nämnder är oense*

Kommunstyrelsen ska hålla fullmäktige underrättad om de beslut som har fattats med stöd av första stycket.

Kommentar: Av propositionen till 2017 års lag framgår att det finns ett behov av att ge styrelsen ytterligare rättsliga befogenheter.¹ De nya reglerna har införts i syfte att stärka styrelsens sammanhållande roll och att förbättra styrelsens möjlighet att anlägga ett helhetsperspektiv på den kommunala verksamheten.

För att kommunstyrelsen ska få ökade styrmöjligheter över andra nämnder kräver kommunallagen att fullmäktige anger vissa specifika förhållanden och tydliga ramar härför. Fullmäktige måste alltså lägga stor vikt på att ange i vilka fall kommunstyrelsen får fatta beslut. Detta är också viktigt inte minst från ansvars- och revisionssynpunkt.

Bestämmelsen har utformats som en fakultativ bestämmelse, att kommunstyrelsen ”får” fatta beslut. Detta betyder att det normala är att nämnderna fattar beslut i angelägenheterna ifråga, men att styrelsen kan gå in när styrelsen ser behov av det. Ingenting hindrar dock att man utformar bestämmelsen som att styrelsen alltid fattar beslut i vissa angelägenheter.

Som framgår av katalogen ovan är det många ekonomiska beslut som läggs hos styrelsen. Tanken bakom detta är att man utan att tvingas omorganisera verksamheten till ”utskottsmodellen” kan ge styrelsen bättre styrmöjligheter. Katalogen ska inte ses som uttömmande, utan praxis får med tiden visa hur kommuner och landsting utnyttjar regeln.

LEDNINGSFUNKTIONEN OCH STYRFUNKTIONEN

ALLMÄNT OM LEDNINGSFUNKTIONEN OCH STYRFUNKTIONEN

2 § Styrelsen ansvarar för beslut om samordning mellan nämnderna och gränsdragning mellan nämndernas kompetens. Styrelsen ansvarar för att en effektiv och ändamålsenlig organisation upprätthålls.

Kommentar: Här regleras styrelsens övergripande ansvar för helheten i kommunen. Bestämmelsen är ett utflöde av 6 kap. 1 § KL. Varje nämnd har att följa sitt reglemente och sörja för en ändamålsenlig organisation (se 6 kap. 6 § KL). I den här paragrafen åläggs styrelsen att sörja för att organisationen är ändamålsenlig på ett övergripande plan.

Styrelsen ska också samordna nämndernas verksamheter och bevaka gränsdragningsfrågor mellan nämnderna. Vid behov kan styrelsen enligt 6 kap. 11 § KL också behöva göra framställningar om ändringar i reglementen.

¹ Prop. 2016/17:171 s. 160

STYRELSENS ÖVERGRIPANDE UPPGIFTER

3 § Styrelsen ska

1. leda arbetet med och samordna utformningen av övergripande och strategiska mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala verksamheten samt göra framställningar i målfrågor som inte är förbehållen annan nämnd,
2. utöva uppsikt över övriga nämnders och gemensamma nämnders beslut,
3. ha uppsikt över sådan avtalsamverkan som sker enligt 9 kap. 37 § KL eller enligt annan lag eller författning.
4. ha ett övergripande ansvar för interna säkerhetsfrågor i kommunen,
5. ha hand om kommunens personaladministrativa system, ekonomisystem, dokument- och ärendesystem, e-postsystem, IT-system, kommunikationssystem, skaderapporteringssystem, passersystem och förtroendemannaregister,
6. anställa direktör samt besluta om instruktion för denne,
7. anställa förvaltningschefer,
8. hos fullmäktige, övriga nämnder och andra myndigheter göra de framställningar som behövs,
9. kontinuerligt följa verksamheten i övriga nämnder,
10. ansvara för utformning och utveckling av kommunens system för intern kontroll i enlighet med vad fullmäktige särskilt beslutar,
11. ansvara för samordningsträffar med nämndpresidierna och förvaltningscheferna,
12. upprätta förslag till program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare,
13. bereda eller yttra sig i ärenden som ska handläggas av fullmäktige i enlighet med KL,
14. verkställa fullmäktiges beslut, om fullmäktige inte beslutat annat.

Om fullmäktige inte har beslutat något annat, avgör styrelsen hur de ärenden som fullmäktige ska handlägga ska beredas.

Styrelsen får uppdra åt en förtroendevald eller åt någon anställd att besluta om remiss av sådana ärenden.

Kommentar:

FÖRSTA STYCKET

Bestämmelsen är avsedd att ge styrelsen nödvändiga instrument för att kunna utöva ledningsfunktionen enligt 6 kap. 1 § KL. Paragrafen ska ses som ett exempel och måste anpassas efter lokala förhållanden.

Styrelsen har också en rapporteringsskyldighet enligt 9 kap. 38 § KL. Denna regleras i 9 § femte punkten.

FJÄRDE PUNKTEN:

Vad gäller säkerhetsfrågorna tar punkten sikte på de interna/verksamhetsegna säkerhetsfrågorna. I detta ansvar ligger att identifiera risker, upprätta/ kontinuerligt uppdatera risk- och sårbarhetsanalyser samt att vidta relevanta åtgärder för att eliminera eller motverka att riskerna förverkligas. Det kan innebära allt från förebyggande säkerhetsarbete till att se till att adekvat försäkringsskydd finns.

SJÄTTE OCH SJUNDE PUNKTEN:

Här regleras styrelsens roll när det gäller högre tjänstemän. Direktören ska enligt 7 kap. 1 § KL utses av styrelsen. Styrelsen ska också besluta om en instruktion för kommundirektören. Lämpligen sker framtagandet av instruktion i samråd med direktören. Utseendet av kommundirektör och beslut om instruktion kan inte delegeras.

Vi har i detta reglemente även lagt på styrelsen att anställa förvaltningschefer. Jämför 18 § detta reglemente. Någon lagreglering om detta finns inte. Lagstiftaren har ej heller föreskrivit något krav på instruktion för förvaltningschefer. Det finns dock inte något lagligt hinder mot att upprätta instruktion (se prop. 2016/17:171 s. 202).

TIONDE PUNKTEN:

Punkten tar sikte på sådana program som regleras i 5 kap. 3 § KL och som ska antas av fullmäktige minst en gång per mandatperiod. Programmet ska innehålla mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. I programmet ska också anges hur fullmäktiges mål och riktlinjer samt övriga föreskrifter på området ska följas upp och hur allmänhetens insyn ska tillgodoses. Lagen innehåller inget krav på att motsvarande program ska upprättas för verksamheter i egen regi. Det finns dock inget som hindrar detta.

ANDRA OCH TREDJE STYCKET

Styrelsen får här ett generellt uppdrag att besluta om hur fullmäktiges ärenden ska beredas, såvida inte fullmäktige beslutat något annat. Detta följer av 6 kap. 13 § KL. Styrelsen ges också rätten att delegera beslut angående remiss av dessa ärenden till enskild förtroendevald. Detta kan vara en praktisk lösning för att påskynda beredningsprocessen.

Bestämmelsen i 3 § ska ses som ett utflöde av det övergripande ansvar för att samordna olika frågor i kommunen som styrelsen har. Det kan handla om

- viss planering av användningen av mark och vatten samt utveckling av strategiskt viktiga områden,
- miljö-, klimat-, mångfalds-, integrations-, diskriminerings-, jämställdhets-, demokrati- och folkhälsofrågor,
- natur- och vattenvårdsfrågor,
- bostadsfrågor,
- energifrågor inklusive frågor om energihushållning,
- statistik och samhällsanalys,
- utvecklingen av kommunens IT-frågor och centrala informationsverksamhet,
- kommunens utveckling när det gäller e-tjänster (e-samhället),
- trafikförsörjning och infrastruktur,
- utveckling av näringslivet och sysselsättning inklusive ett gott företagsklimat,
- regionalt, nationellt och internationellt arbete,
- kommunens varumärke och attraktivitet.

Det primära ansvaret för de olika sakfrågorna ligger dock hos de olika nämnderna i enlighet med av fullmäktige antagna reglementen. Vi har valt att inte ta in ovan nämnda punkter i själva reglementstexten, eftersom detta kan skapa osäkerhet kring nämndernas ansvarsområden.

FÖRETAG OCH STIFTELSE

4 § Styrelsen ska

1. ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i de företag och stiftelser som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i, främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv, men också i avseende på övriga förhållanden av betydelse för kommunen,
2. ansvara för att beslut om ägardirektiv till företagen fattas och kontinuerligt hålls uppdaterade,
3. ansvara för regelbundna möten mellan styrelsen och företagsledningarna/stiftelseledningarna,
4. löpande vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 10 kap. 2-6 §§ KL är uppfyllda beträffande de företag och stiftelser kommunen äger eller har intresse i,
5. årligen, senast den ... i beslut pröva om den verksamhet som bedrivits i de aktiebolag som kommunen helt eller delvis äger under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Beslutet ska delges fullmäktige snarast. Finner styrelsen att brister förelegat, ska den samtidigt lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder,
6. svara för att tillvarata kommunens intressen vid bolags- och föreningsstämmor och andra likartade sammanträden i de företag som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i.

Kommentar: Bestämmelsen grundar sig på styrelsens uppsiktsplikt enligt 6 kap. 1 §, 9 § och 10 § KL. I förslaget har dock en skärpning lagts in i förhållande till KL. Det gäller fjärde punkten där styrelsen åläggs att löpande vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i 10 kap. 3-6 §§ KL är uppfyllda beträffande de företag och stiftelser kommunen äger eller har intresse i. Enligt 6 kap. 10 § KL omfattar bevakningsplikten endast aktiebolag. I detta reglemente inkluderas även handelsbolag och ekonomiska föreningar i begreppet företag.

KOMMUNALFÖRBUND

5 § Styrelsen ska ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana kommunalförbund som kommunen är medlem i.

Kommentar: För det fall kommunen är medlem i ett kommunalförbund, ska styrelsen utöva uppsikt även över dessa, 6 kap. 1 § andra stycket KL. De förstärkta reglerna om uppsikt omfattar inte kommunalförbund, se SKL:s cirkulär 12:50, som kan laddas ner på www.skl.se.

EKONOMI OCH MEDELSFÖRVALTNING

6 § Styrelsen ska

1. ha hand om kommunens medelsförvaltning och följa av fullmäktige meddelade riktlinjer för denna. Medelsförvaltningen omfattar placering och upplåning av medel. I uppgiften ingår också att bevaka att kommunens inkomster inflyter och att betalningar görs i tid samt att vidta de åtgärder som behövs för indrivning av förfallna fordringar,
2. ha hand om övrig ekonomisk förvaltning. I denna uppgift ingår bl.a. att
 - underhålla och förvalta kommunens fasta och lösa egendom,
 - se till att kommunens behov av försäkringsskydd är tillgodosett,
 - handha egen donationsförvaltning samt efter samtycke från annan nämnd placera sådana medel som ingår i donation som förvaltas av den nämnden,
3. upprätta förslag till budget i enlighet med KL,
4. se till att bokföring och redovisning sker i enlighet med lagen (1997:614) om kommunal redovisning,

5. upprätta årsredovisning och delårsrapport i enlighet med lagen (1997:614) om kommunal redovisning,
6. i enlighet med fullmäktiges särskilda riktlinjer förvalta medel som avsatts till pensionsförpliktelser.

Kommentar:

FÖRSTA OCH ANDRA PUNKTEN

Enligt 6 kap. 13 § 2 p KL åligger det styrelsen att ta hand om den ekonomiska förvaltningen. Detta begrepp omfattar både medelsförvaltning och egendomsförvaltning.

När det gäller medelsförvaltningen finns särskilda regler för kommunens medelsplacering i 11 kap. 2-4 §§ KL. Kommunen ska förvalta sina medel på ett sådant sätt att krav på god avkastning och betryggande säkerhet kan tillgodoses.

Reglementsbestämmelsen är skriven utifrån den förutsättningen att styrelsen har hand om hela kommunens medelsförvaltning. Enligt 6 kap. 14 § KL kan dock fullmäktige besluta att en nämnd helt eller delvis ska ha hand om sin egen medelsförvaltning. Kommunen kan t.ex. ha en fastighetsnämnd för förvaltning av kommunens fasta egendom. Väljer man en sådan lösning måste fastighetsförvaltningen undantas i styrelsens reglemente samtidigt som uppgiften i fråga anges i fastighetsnämndens reglemente.

Beträffande upplåning av medel ligger givetvis alltså den principiella beslutanderätten på fullmäktige. Placering av medel är däremot en förvaltningsuppgift där beslutanderätten automatiskt tillkommer styrelsen. Styrelsen kan också med stöd av KL:s delegationsbestämmelser delegera beslutanderätten till exempelvis en anställd.

Under ekonomisk förvaltning har även förts donationsförvaltningen. Om donator i stiftelseurkunden har föreskrivit annat om förvaltningen gäller donators föreskrifter i stället för vad som anges i reglementet.

TREDJE – FEMTE PUNKTEN

Styrelsen ska enligt 11 kap. 8 § KL före oktober månads utgång upprätta förslag till budget. Styrelsen bestämmer också när nämnderna senast ska lämna in sina budgetförslag, 11 kap. 9 § KL. Det är mycket vanligt att budgetprocessen pågår under en stor del av året och att en preliminärbudget upprättas redan under sommaren. Det är då viktigt att ett definitivt budgetbeslut verkligen fattas av styrelsen under hösten, så att fullmäktige kan fastställa budgeten före november månads utgång. De år val har hållits i hela landet ska budgeten fastställas av nyvalda fullmäktige, 11 kap. 10 § andra stycket KL. Budgetbeslut kan då tidigast tas den 15 oktober valåret.

Det åligger också styrelsen att se till att bokföring, redovisning, delårsrapporter och årsredovisningar görs i enlighet med lagen (1997:614) om kommunal redovisning. Rådet för Kommunal Redovisning (RKR) utger regelbundet rekommendationer avseende uttolkning av lagen, se www.rkr.se. Observera dock att en ny lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning träder i kraft 2019-01-01.

SJÄTTE PUNKTEN

I den mån kommunen har medel avsatta för pensionsförpliktelser ska denna punkt finnas i reglementet. Den anknyter till 11 kap. 4 § KL.

DELEGERING FRÅN FULLMÄKTIGE

7 § Styrelsen beslutar i följande grupper av ärenden:

1. upptagande av lån inom den beloppsram och de riktlinjer som fullmäktige fastställt,
2. på begäran av nämnd omfördela medel som anslagits till nämnden inom den budgeterade verksamhetsvolymen och av fullmäktige fastställd beloppsram och andra riktlinjer,
3. utarrendera, hyra ut eller på annat sätt upplåta kommunen tillhörig fast egendom,
4. köp, försäljning och byte av fast egendom samt avtal om fastighetsreglering, allt inom av fullmäktige fastställd kostnadsram och andra riktlinjer beträffande belopp och villkor i övrigt,
5. i mål och ärenden där styrelsen för kommunens talan, med för kommunen bindande verkan, träffa överenskommelse om betalning av fordran, anta ackord, ingå förlikning och sluta annat avtal,
6. tillstånd att använda kommunens vapen,
7. avgivande av yttranden enligt kamerabevakningslagen.

Styrelsen beslutar också om yttranden som ankommer på fullmäktige när dessa inte är av principiell betydelse eller när tiden inte medger att yttrandet behandlas av fullmäktige. Styrelsen ska om möjligt samråda med berörd nämnd vid handläggning av yttrandet.

Kommentar:

FÖRSTA STYCKET

Bestämmelsen innehåller en katalog över vilka grupper av ärenden fullmäktige delegerar till styrelsen med stöd av 5 kap. 2 § KL. Katalogen ska ses som ett exempel, och måste anpassas till lokala förhållanden. Fullmäktige kan exempelvis ha valt att lägga fastighetsförvaltningen på en nämnd. I sådana fall kan det vara ändamålsenligt att till styrelsen enbart delegera en del ärenden som rör fastigheter.

I 5 kap. 1 § KL regleras fullmäktiges beslutskompetens. Innebörden av bestämmelsen är att fullmäktige beslutar i alla ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. I kapitel 1 i denna skrift finns ett exempel på katalog över ärendetyper som ska vara förbehållna fullmäktige. Katalogen i den här paragrafen, som handlar om delegation till nämnd enligt 5 kap. 2 § KL, ska inte sammanblandas med finansbemyndiganden enligt 5 kap. 4 § KL. Sådana bemyndiganden kan enbart ges i samband med att beslut om budget fattas eller annars anslag beviljas. Ett finansbemyndigande bör inte tas med i reglementet. Gör man detta, blir man tvungen att ändra reglementet varje år när budgeten tas.

FÖRSTA PUNKTEN

Det är mycket vanligt att styrelsen sköter frågor om lånefinansiering. Fullmäktige beslutar om ramen för upplåningen, varefter styrelsen verkställer fullmäktiges beslut. Bestämmelsen skiljer inte på långsiktig och kortsiktig upplåning. Bestämmelsen förutsätter att fullmäktige i budgeten eller i anslagsbeslut anger graden av lånefinansiering. Delegeringsuppdraget ska också ske inom de ramar fullmäktige angivit i riktlinjer i treårsplanen enligt 11 kap. 6 § KL och i föreskrifterna om medelsförvaltning som fullmäktige dragit upp enligt 11 kap. 3 § KL.

ANDRA PUNKTEN

Om nämnd genom finansbemyndigande har beviljats ett ramanslag för en hel verksamhet, kan nämnden *omdisponera medel* inom ramen för fullmäktiges riktlinjer. Detta följer av 5 kap. 4 § KL och tas inte in i reglementet. Det kan dock finnas behov av att ge styrelsen rätt att på fullmäktiges vägnar omdisponera redan särskilt budgeterade medel hos andra nämnder. Regeln är tänkt att användas när det krävs snabba beslut och man inte kan invänta fullmäktiges ställningstagande. Delegeringsbestämmelsen är skriven utifrån förutsättningen att fullmäktige anger beloppsramar och att omdisponeringen får ske endast inom ramen för den budgeterade verksamhetsvolymen. Åtgärderna får inte heller täcka nya verksamheter och får bara ske på begäran av nämnden.

TREDJE OCH FJÄRDE PUNKTEN

I det här exemplet har styrelsen hand om fastighetsförvaltningen i kommunen. Uppgifterna kan lika gärna ligga hos en annan nämnd.

FEMTE PUNKTEN

I mål och ärenden där styrelsen för kommunens talan, har införts en bestämmelse om att styrelsen med bindande verkan kan träffa överenskommelse om *ingående av förlikning* m.m. Många gånger anlitar kommunen ett rättegångsombud, se 6 kap. 15 § KL. Möjligheten för ett rättegångsombud att ingå förlikning är emellertid starkt begränsad, på grund av förbudet mot extern delegation. Det är alltså styrelsen som normalt måste fatta ett formellt beslut om att godkänna förlikningen.

Man bör i detta sammanhang notera att vissa nämnder enligt lag ska ha hand om vissa verksamheter. Ett exempel är socialnämnden som enligt 10 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, ska föra kommunens talan. Styrelsens rätt att ingå förlikning gäller inte i dessa fall.

ANDRA STYCKET

I detta stycke delegeras beslut om yttranden till styrelsen. Begreppet ”yttrande” tar sikte på exempelvis besvarande av remisser som antingen inte är principiella eller där svarstiden är så kort att fullmäktige inte hinner fatta beslut. I den sistnämnda situationen är bestämmelsen tänkt att vara en yttersta ventil, där kommunstyrelsen snabbt kan fatta ett beslut om exempelvis ett anstånd inte går att utverka. Fullmäktige kan då förslagsvis godkänna beslutet i efterhand. Bestämmelsen tar inte sikte på när kommunen för talan i mål och ärenden. Detta regleras i 10 §.

PERSONALPOLITIKEN

8 § Styrelsen ska ha hand om frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare och har därvid bl.a. att

1. med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal reglera frågor rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare,
2. förhandla å kommunens vägnar enligt lagstiftning om förhandlingsrätt utom vad gäller 11–14 och 38 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet inom andra nämnders verksamhetsområden,
3. avgöra frågor om tolkning och tillämpning av lag, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare,
4. besluta om stridsåtgärd,
5. lämna uppdrag enligt 6 kap. 3 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter.

Kommentar:

SAMLAD PERSONALFUNKTION

Paragrafen har utformats med utgångspunkt i att styrelsen ska ha hand om en för kommunen samlad personalfunktion. De i förslaget särskilt upptagna uppgifterna utgör några av de viktigaste beståndsdelarna i en sådan funktion.

FÖRSTA OCH ANDRA PUNKTEN

Till de principiella befogenheterna för styrelsen hör att beträffande samtliga kommunens arbetstagare förhandla och träffa kollektivavtal, såvida inte fullmäktige beslutat annat.

Förhandlingsbefogenheten omfattar förhandlingar enligt gällande lagstiftning eller särskilda förhandlingsordningar utom förhandlingar i frågor, som avses i 11–14 och 38 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Sistnämnda typer av förhandlingar hänförs till respektive nämnds verksamhetsområde och ska föras vid den nämnden. Detta följer av 6 kap. 3 § KL.

Inom styrelsens verksamhetsområde avseende personalpolitiken ligger att handlägga även andra frågor än dem som vi räknat upp i förslaget. Detta framgår av ingressen till paragrafen. Det får ankomma på varje enskild kommun att avgöra vilken detaljeringsgrad som bedöms nödvändig i reglementet. Till frågor som faller inom verksamhetsområdet hör exempelvis att verka och svara för utveckling och samordning av personaladministrationen, ge råd och biträde i personalpolitiska frågor samt medverka till att statistik upprättas.

TREDJE PUNKTEN

Här föreskrivs att det är styrelsen som avgör frågor om tolkning och tillämpning av lag, avtal och andra bestämmelser inom det arbetsrättsliga området. Det är självfallet en lämplig ordning att kommunen tillämpar lag och kollektivavtal enhetligt så att inte olika praxis utvecklar sig på olika håll i organisationen.

FJÄRDE PUNKTEN

Att besluta om stridsåtgärd är något som kräver noggrant övervägande. En central bedömning måste göras, så att rätt åtgärder vidtas vid rätt tidpunkt. Att besluta om stridsåtgärd är något som alltid bör ligga kvar hos styrelsen, även om kommunen valt att låta verksamhetsansvarig nämnd ansvara för den egna personalpolitiken (se nedan).

FEMTE PUNKTEN

Denna punkt tar sikte på 6 kap. 3 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter (befogenhetslagen). Detta lagrum motsvarar den tidigare s.k. kommunala delegationslagen (1954:130). Bestämmelsen flyttades år 2009 in i befogenhetslagen i samband med att man ville samla alla ”smålagar” på ett ställe. Genom bestämmelsen kan en kommun ge Sveriges Kommuner och Landsting uppdrag att med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal eller på annat sätt reglera anställningsvillkoren för kommunens arbetstagarare. Ett sådant förfaringsätt tillämpas sedan länge bland annat i fråga om att i samband med avtalsrörelserna ta emot uppsägningar av lokala kollektivavtal från arbetstagarorganisationerna samt träffa överenskommelse om prolongation av de lokala avtalen så länge förhandlingar pågår.

Att ge ett sådant uppdrag till en central arbetsgivarorganisation är ett beslut av stor betydelse, där vikten av samordning inom kommunen är stor. Denna beslutanderätt bör enligt vår uppfattning därför alltid ligga hos styrelsen.

NÅGOT OM DECENTRALISERAD PERSONALFUNKTION

Om kommunen avser att låta verksamhetsansvarig nämnd sköta samtliga förhandlingsfrågor och kollektivavtalstecknandet för sina anställda, finns det i alla fall ett antal frågor, som bör vara kommungemensamma. Så förhåller det sig med frågor som till sin karaktär är av strategisk betydelse eller därför att det är praktiskt och personalpolitiskt nödvändigt att kommunen uppträder i en sammanhållen och enhetlig arbetsgivarfunktion.

I vårt förslag har vi utgått från att till frågor av sistnämnda slag ska hänföras

- beslut om stridsåtgärder eller
- uppdrag som avses i 6 kap. 3 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter.

Det kan tänkas föreligga ett intresse för kommunen att låta även andra ärenden än dem som nyss angetts falla under förevarande kategori, exempelvis frågor beträffande anställning eller lönesättning av vissa arbetstagare, omplacering och förflyttning av personal eller rörande pensioner eller avtalsförsäkringar. Väljer man denna lösning får man anpassa katalogen vad gäller styrelsen i motsvarande mån.

Även i de fall kommunen avser att låta vissa verksamhetsansvariga nämnder ha ansvar för den egna personalpolitiken, medan styrelsen har hand om personalfunktionen för övriga nämnder, måste paragrafen justeras. Detta kan ske på så sätt att de nämnder som svarar för den egna personalpolitiken uttryckligen undantas i paragrafen. Samtidigt måste befogenheterna skrivas in i nämndens reglemente.

Ett annat alternativ kan vara att vissa verksamhetsansvariga nämnder har ansvar för vissa delar av den egna personalpolitiken. Detta måste på motsvarande sätt undantas i paragrafen och anges i nämndens reglemente.

Styrelsens skyldighet att, enligt paragrafen i vårt förslag, leda och samordna den övergripande personalpolitiken påverkas inte av att särskild personalnämnd eller en verksamhetsansvarig nämnd har rätten att förhandla och träffa kollektivavtal beträffande löne- och anställningsvillkoren för arbetstagarna vid nämnden.

När arbetsgivarbefogenheterna hos ett tidigare i kommunen befintligt centralt personalorgan överförs till en verksamhetsansvarig nämnd, uppstår frågan om förhandlingsförfarandet i sådan rättstvist, som ska handläggas enligt lagen om rättegång i arbetstvister. Då ska huvudavtalet (KHA 94) och dess bestämmelser i Kap. III om förhandling i rättstvist tillämpas.

Om befogenheterna att självständigt förhandla och träffa kollektivavtal lämnas till en verksamhetsansvarig nämnd, följer därav att nämnden har befogenheten att föra lokala tvisteförhandlingar. Den verksamhetsansvariga nämnden måste anses inom sitt område ha övertagit rollen som "kommunens förhandlingsorgan" enligt nuvarande KHA. Därmed kommer en tvist som inte kunnat lösas vid en lokal förhandling att därefter upptas direkt till central förhandling om sådan förhandling påkallas. Fullmäktige kan emellertid besluta, att rätten att föra tvisteförhandlingar i rättstvister förbehålls eller sker i samråd med styrelsen eller särskild vald personalnämnd.

UPPFÖLJNINGSFUNKTIONEN

STYRELSENS UPPFÖLJNING

9 § Styrelsen ska

1. övervaka att av fullmäktiges fastställda kvalitetskrav, mål, riktlinjer och program för verksamheten samt ekonomi följs upp i nämnderna,
2. övervaka att kommunens löpande förvaltning i övrigt sköts lagligt och ekonomiskt,
3. följa hur den interna kontrollen sköts i nämnderna,
4. två gånger per år rapportera till fullmäktige hur samtliga kommunens verksamheter utvecklas mot bakgrund av fastlagda mål och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret,
5. en gång årligen till fullmäktige rapportera om kommunens/landstingets avtalssamverkan enligt 9 kap. 37 § KL eller enligt annan lag eller författning,
6. inom ramen för sin uppsiktsplikt övervaka att verksamheter som bedrivs av privata utförare kontrolleras och följs upp i enlighet med lag, avtal och av fullmäktige fastställda program och direktiv,
7. senast den 1 april varje år lämna fullmäktige en redovisning över beredningen av motioner som väckts i fullmäktige och som inte slutligt handlagts av fullmäktige.

Kommentar: Uppföljningen är en mycket viktig del av en verksamhet. Även här har styrelsen fått ett särskilt uppdrag. Styrelsen förutsätts utnyttja den rätt till information som 6 kap. 12 § KL medger.

I *första och andra punkten* åläggs styrelsen att på ett övergripande plan övervaka att nämnderna fullgör och följer upp sina verksamheter. I exemplet har också föreskrivits att *kvalitetskraven* ska följas upp. I KL finns inget krav på att fullmäktige ska ställa upp kvalitetskrav. Där talas enbart om mål och riktlinjer. I detta förslag har vi valt att även ta med kvalitetskrav. Det förutsätts alltså att fullmäktige lägger fast vad kvalitet innebär i de olika kommunala tjänsterna. Detta kan göras i de program som fullmäktige enligt 5 kap. 3 § KL måste anta för varje mandatperiod.

I *tredje punkten* handlar det om att på ett övergripande plan följa hur den interna kontrollen fungerar. Punkten ska läsas ihop med 3 §.

Fjärde punkten tar sikte på den återrapporteringskyldighet som framgår av 6 kap. 15 § KL. Här förutsätts att styrelsen från övriga nämnder får in rapporter, så att styrelsen kan avge en samlad rapport till fullmäktige. Detta framgår av 1 § i reglementet. I punkten anges att rapportering ska ske två gånger per år. Det är vanligt att styrelsen, utöver de krav som ställs i lagen (1997:614) om kommunal redovisning, gör ytterligare ekonomisk rapportering till fullmäktige. Det kan vara bokslutsprognoser eller budgetuppföljningar.

Femte punkten tar sikte på rapportering av verksamheten som sker genom avtalssamverkan enligt 9 kap. 37 § KL. Lagen uppställer inga formkrav på hur rapporteringen ska ske, utan utrymme finns för att anpassa uppföljningen/rapporteringen till lokal styrmodell. Se vidare prop. 2017/18:151 s.42 och s.59.

Sjätte punkten tar sikte på uppföljningen av verksamhet som bedrivs av privata utförare. I 5 kap. 3 § och 10 kap. 8-9 §§ KL finns krav på att en kommun, när man lämnat över vården av en kommunal angelägenhet till en privat utförare, ska kontrollera och följa upp verksamheten. Det finns också ett krav att fullmäktige för varje mandatperiod ska anta ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. Bestämmelserna ifråga tar sikte på när verksamheter lagts ut på entreprenad (se definitionen på privat utförare i 10 kap. 7 § KL). Bestämmelserna gäller således inte enskilda huvudmän, exempelvis fristående skolor.

Sjunde punkten grundar sig på 5 kap. 35 § KL. Där framgår att en motion bör beredas så, att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att motionen väcktes. Genom femte punkten säkerställer fullmäktige att man regelbundet får information om ej färdigbehandlade motioner, så att man kan ta ställning till den fortsatta hanteringen.

SÄRSKILDA UPPGIFTER

PROCESSBEHÖRIGHET

10 § Styrelsen får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden, om inte någon annan ska göra det på grund av lag eller annan författning eller beslut av fullmäktige. Detta gäller också mål där någon har begärt laglighetsprövning av fullmäktiges beslut, om inte fullmäktige beslutar att själv föra talan i målet.

Kommentar: Bestämmelsen ifråga grundar sig på 6 kap. 15 § KL. Styrelsen får genom bestämmelsen processbehörighet i alla mål eller ärenden, om inte någon annan nämnd exempelvis genom lag eller reglemente är utsedd att göra det. Detta följer exempelvis av 10 kap. 2 § SoL (2001:453).

Bestämmelsen ger också som utgångspunkt styrelsen rätt att yttra sig i mål om laglighetsprövning av fullmäktiges beslut. Detta är en praktisk lösning med hänsyn till att fullmäktige inte sammanträder så ofta.

KRIG, KRIGSFARA, KRISLEDNING OCH HÖJD BEREDSKAP

11 § Styrelsen ansvarar för kommunens uppgifter enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap samt lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap (krisledningsnämnd).

Alternativ 1: Krisledningsnämndens verksamhet regleras i särskilt reglemente.

Alternativ 2: Krisledningsnämnden har rätt att överta beslutanderätt från kommunens övriga nämnder i den utsträckning som nämnden finner nödvändigt i den uppkomna krisen.

Styrelsen utser ledamot till hemvärnsråd enligt hemvärnsförordningen (1997:146).

Föreskrifter om den kommunala organisationen under krig eller krigsfara finns i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

FÖRSTA – TREDJE STYCKET

Kommentar: Enligt 2 kap. 2 § lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap ska det i varje kommun finnas en krisledningsnämnd. Styrelsen är i det här reglementet utsedd att vara krisledningsnämnd. Detta innebär att styrelsen får de befogenheter och skyldigheter som följer av de två lagarna. Observera dock att även annan nämnd kan vara krisledningsnämnd om fullmäktige så beslutar.

Bland annat kan krisledningsnämnden ta över verksamhetsområden från andra nämnder vid extraordinär händelse. I vilken omfattning krisledningsnämnden ska kunna göra detta måste dock läggas fast i särskilt reglemente. I reglementet ska alltid tas in en bestämmelse som innebär att krisledningsnämnden ska sammankallas på begäran av en enskild ledamot, och att nämnden då kollegialt kan besluta att den ska träda i funktion. I annat fall är det ordföranden som fattar det beslutet.²

Det har visat sig vara svårt att i reglemente på förhand närmare ange i vilka fall styrelsen ska ha rätt att överta beslutanderätten. Det är därför vanligt att den ovan angivna alternativa skrivningen används. Även här kan man föreskriva att nämnden ska sammankallas på begäran av en ledamot för att fatta beslut huruvida nämnden ska träda i funktion.

FJÄRDE STYCKET

Enligt 11 § hemvärnsförordningen (1997:146) har en kommun rätt att utse minst en ledamot i ett hemvärnsråd som organiseras inom kommunen. Denna uppgift har lagts på styrelsen.

FEMTE STYCKET

Stycket är av upplysningskaraktär och redogör enbart vilka lagar som gäller vid krig eller krigsfara.

ARBETSLÖSHETS NÄMND

12 § Styrelsen är arbetslöshetsnämnd enligt lagen (1944:475) om arbetslöshetsnämnd.

Kommentar: Det ska enligt lagen (1944:475) om arbetslöshetsnämnd finnas en arbetslöshetsnämnd i varje kommun. Styrelsen är arbetslöshetsnämnd om fullmäktige inte tillsatt en särskild arbetslöshetsnämnd eller uppdragit åt annan nämnd att vara arbetslöshetsnämnd.

ARKIVMYNDIGHET

13 § Styrelsen är arkivmyndighet. Närmare föreskrifter om arkivvården finns i av fullmäktige antaget arkivreglemente.

² 2 kap. 3 § lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Kommentar: Styrelsens roll som arkivmyndighet framgår av arkivlagen (1990:782). Styrelsen är arkivmyndighet om inte fullmäktige beslutat annat. Arkivmyndigheten har även hand om de kommunala företagens arkiv.

ANSLAGSTAVLA OCH WEBBPLATS

14 § Styrelsen ansvarar för kommunens anslagstavla.

Styrelsen samordnar innehållet i och ansvarar för kommunens externa och interna webbplats.

Kommentar:

FÖRSTA STYCKET

2017 år kommunallag innehåller stora förändringar när det gäller kommunens anslagstavla. Anslagstavlan ska nu finnas på kommunens webbplats och den ska vara särskiljbar från det övriga innehållet på webbplatsen. Vidare har 1970 års lag om vissa anslag på kommunens anslagstavla upphävts. Enligt den lagen ansvarade styrelsen för anslagstavlan. Det har alltså nu blivit nödvändigt att i reglemente bestämma vilken nämnd som ska ansvara för anslagstavlan. Vi har valt att lägga ansvaret på styrelsen. I 8 kap. 10 § andra och tredje stycket KL har tagits in bestämmelser som i huvudsak motsvarar 1970 års lag. Ansvaret för tavlan omfattar själva driften och underhållet av den. Däremot åligger det varje nämnd att tillföra tavlan under rättelser, tillkännagivanden och kungörelser av olika slag. Tavlan har alltså en rättslig funktion i det att klagotiden för vissa beslut är knuten till tillkännagivandet/kungörelsen och att kommunala normer anses ha kommit till allmänhetens kännedom vid offentliggörandet på anslagstavlan. Se även SKL:s cirkulär 13:26 om bättre tillgång till kommunala föreskrifter som kan laddas ned på www.skl.se.

ANDRA STYCKET

Styrelsen får här det övergripande ansvaret för kommunens webbplats. Det blir därefter en organisationsfråga hur man ska samordna de olika delarna av hemsidan. Att styrelsen ges det övergripande ansvaret för webbplatsen innebär också att styrelsen bör vara personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som görs på webbplatsen.

FÖRFATTNINGSSAMLING

15 § Styrelsen ansvarar för att uppdatera den kommunala författningssamlingen och se till att denna hålls tillgänglig i lagstadgad form.

Kommentar: Bestämmelsen grundar sig på 8 kap. 13 § KL. Där har införts ett krav på en kommunal författningssamling eller motsvarande sammanställning. Bestämmelsen i 8 kap. 13 § KL gäller enbart föreskrifter. I denna reglementsbestämmelse inkluderas i begreppet dock även andra typer av dokument. Avsikten är att öka överskådligheten för medborgarna. Gällande kommunala föreskrifter ska enligt KL finnas tillgängliga för allmänheten på kommunens webbplats. Genom bestämmelsen får styrelsen ett övergripande ansvar för författningssamlingen. Det åligger dock varje nämnd att inom sitt ansvarsområde meddela styrelsen vilka ändringar som ska göras, se 41 § i detta reglemente. Se även SKL:s cirkulär 13:26 om bättre tillgång till kommunala föreskrifter som kan laddas ned på www.skl.se.

B. FÖR STYRELSEN OCH NÄMNDERNA GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

UPPDRAG OCH VERKSAMHET

16 § Styrelsen och övriga nämnder ska inom sina respektive verksamhetsområden följa vad som anges i lag eller annan författning. De ska följa det fullmäktige – i reglemente, i samband med budget eller i annat särskilt beslut – har bestämt att styrelsen/nämnden ska fullgöra, samt verka för att fastställda mål uppnås och i övrigt följa givna uppdrag och angivna riktlinjer.

Kommentar: Av 6 kap. 6 § KL framgår att nämnderna var och en inom sitt område ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Nämnderna beslutar även enligt 6 kap. 3 § KL i frågor som rör förvaltningen och i frågor som de enligt lag eller annan författning ska ha hand om. De ska också enligt 6 kap. 3 och 4 §§ KL besluta i ärenden som fullmäktige delegerat till dem, liksom bereda fullmäktiges ärenden inom sitt ansvarsområde och se till att fullmäktiges beslut verkställs. Paragrafen i reglementet är en påminnelse för nämnden om vad som gäller enligt KL.

En nämnd kan också få ett uppdrag inom ramen för ett finansbemyndigande enligt 5 kap. 4 § KL. Ett finansbemyndigande är ett ramanslag som fastställs antingen i samband med budget eller i samband med att annat anslag beviljas. Finansbemyndiganden brukar inte anges i reglementet, eftersom detta då skulle behöva ändras varje gång ett finansbemyndigande beslutas.

ORGANISATION INOM VERKSAMHETSOMRÅDET

17 § Styrelsen/nämnden ansvarar för att dess organisation är tydlig och ändamålsenlig med hänsyn till av fullmäktige fastställda mål och styrning samt lagar och andra författningar för verksamheten.

Kommentar: Paragrafen knyter mycket nära an till föregående paragraf. Nämnderna har enligt 6 kap. 6 § KL ett verksamhetsansvar. Detta innebär bl.a. att organisationen måste vara tillfredsställande och ändamålsenlig. Med tanke på att KL i hög grad syftar till målstyrd verksamhet, åligger det varje nämnd att se till att organisationen möjliggör att fullmäktiges mål uppfylls. Varje nämnd måste också se till att av fullmäktige fastlagd styrmodell för verksamheten och ekonomin kan tillämpas. Enligt 5 kap. 1 § KL är det dock fullmäktiges sak att på en mer övergripande nivå fastställa organisationen i kommunen.

PERSONALANSVAR

18 § Styrelsen/nämnden är anställningsmyndighet för personal vid dess förvaltning med undantag för förvaltningschef som anställs av styrelsen. Styrelsen och nämnderna har hand om personal-frågor inklusive arbetsmiljöfrågor inom sitt respektive verksamhetsområde med undantag av de frågor som anges i 8 § i detta reglemente.

Kommentar: Paragrafen reglerar personalansvarsfrågor. I exemplet har ansvaret för den löpande personalhanteringen lagts hos varje nämnd. Denna möjlighet följer av 6 kap. 3 § KL. Hit hör också anställningsfrågor (förutom förvaltningschefen). Vissa frågor har vi dock funnit det lämpligare att koncentrera till styrelsens ansvarsområde. Detta gäller mer övergripande personalpolitiska frågor som slutande av kollektivavtal, att avgöra frågor om tolkning och tillämpning av lag, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare samt att besluta om stridsåtgärd. Se också kommentaren till 8 § i detta reglemente.

BEHANDLING AV PERSONUPPGIFTER

19 § Styrelsen/nämnden är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker i dess verksamhet. Styrelsen/nämnden är också personuppgiftsansvarig för de typer av behandlingar som är gemensamma för hela kommunen, enligt vad som angivits i kommunens/nämnds registerförteckning enligt artikel 30 i dataskyddsförordningen. Styrelsen är också personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker i fullmäktige samt hos fullmäktigeberedningar. Styrelsen/nämnden ska utse dataskyddsbud.

Kommentar: Enligt dataskyddsförordningen (EU) 2016/679, är den personuppgiftsansvarig som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamål och medel för behandling av personuppgifter. Styrelsen kan ges i uppgift att samordna arbetet med rekrytering av dataskyddsbud för övriga nämnder. Varje nämnd måste dock själv fatta beslut om vem som ska vara dataskyddsbud i dess verksamhet. Vi föreslår att styrelsen bör ha personuppgiftsansvaret för den behandling av personuppgifter som kan förekomma i

fullmäktige och dess beredningar. Skälet är främst att med personuppgiftsansvaret följer ett stort antal beslut och åtgärder som av praktiska skäl inte bör ligga på fullmäktige utan hanteras inom förvaltningen.

UPPFÖLJNING, ÅTERREDOVISNING OCH RAPPORTERING TILL FULLMÄKTIGE

20 § Styrelsen/nämnden ska kontinuerligt följa upp sin verksamhet.

Styrelsen/nämnden ska två gånger per år redovisa till fullmäktige hur de har fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem

- i reglemente,
- genom finansbemyndigande.

Styrelsen/nämnden ska vid redovisningen även redogöra för hur uppdrag som delegerats till den fullgjorts.

Redovisning ska ske enligt riktlinjer som fastställs av fullmäktige. Redovisningen lämnas till styrelsen som samordnar de olika nämndernas redovisningar.

Nämnderna ska också fullgöra rapporteringsskyldighet som ålagts dem enligt speciallag.

(Särskilda bestämmelser om styrelsens underrättelseskyldighet finns i x §.)

Kommentar: KL bygger i hög grad på målstyrd verksamhet. Fullmäktige måste få information för att se hur verksamheten förlöper i kommunen. Detta gäller såväl verksamhet som ekonomi. Detta förutsätter för styrelsens och nämndernas del en noggrann uppföljning av de egna verksamheterna.

I KL och indirekt i lagen (1997:614) om kommunal redovisning finns bestämmelser om återrapportering. Denna paragraf i reglementet har till syfte att ge en helhetsbild av den redovisning som styrelsen/nämnden ska göra.

FÖRSTA STYCKET

Här åläggs styrelsen/nämnden att följa upp sin verksamhet.

ANDRA OCH TREDJE STYCKET

Detta stycke tar sikte på dels allmän återrapportering av hur verksamheten fullgjorts, dels den återrapporteringsskyldighet som följer av 6 kap. 5 § KL. Den allmänna återrapporteringen finns inte reglerad i KL, men får anses följa av det verksamhetsansvar som nämnderna har enligt 6 kap. 6 § KL. Ordet ”uppdrag” tar sikte på det materiella uppdrag nämnden fått. Rapporteringsskyldigheten omfattar med andra ord inte formella krav, som t.ex. formalia kring sammanträden. I 6 kap. 5 § KL föreskrivs rapporteringsskyldighet över hur delegerade uppdrag har utförts (5 kap. 2 § KL) samt över uppdrag som lämnats genom finansbemyndigande (5 kap. 4 § KL).

I bestämmelsen anges att återrapportering ska ske två gånger per år. Många gånger kan det vara ändamålsenligt att samordna återrapporteringen enligt första stycket med de krav på delårsrapport och årsredovisning som framgår av lagen (1997:614) om kommunal redovisning. Det måste dock på lokal nivå bestämmas hur återrapporteringen från respektive nämnd ska ske utöver de regler som framgår av denna lag.

Av 6 § framgår att det åligger styrelsen att upprätta årsredovisning och delårsrapport enligt gällande regelverk.

FJÄRDE STYCKET

I KL saknas bestämmelser om frekvens, volym och kvalitet på redovisningen enligt första stycket. Det åligger fullmäktige att fastställa närmare riktlinjer om detta. Enligt förarbetena³ ska rapporteringen avse en redovisning av hur fullmäktiges beslut om verksamheten som sådan har efterlevts och alltså inte någon redogörelse för hur enskilda ärenden handlagts.

Redovisningen lämnas till styrelsen, som samordnar de olika nämndernas redovisningar och rapporterar till fullmäktige. Se också 9 §.

I de fall man valt att ha en krympt nämndorganisation, kan man lägga beredningen av rapporteringen till fullmäktige på utskott eller på särskilt tillsatta beredningar.

FEMTE STYCKET

Rapporteringsskyldighet åvilar även vissa nämnder enligt speciallagstiftning. Som exempel kan nämnas 16 kap. 6 h § SoL (2001:453) och 28 h § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

SJÄTTE STYCKET

Här erinras om att särskilda regler om återrapportering för kommunstyrelsen finns i x §. Det handlar om sådana beslut som fattats med stöd av 6 kap. 8 § KL (förstärkt roll för kommunstyrelsen). Denna bestämmelse kan utelämnas om styrelsen inte fått någon förstärkt roll. Stycket har därför satts inom parentes.

INFORMATION OCH SAMRÅD

21 § Styrelsen, nämnderna och kommunalråd respektive oppositionsråd ska i möjligaste mån från nämnd erhålla den information och det underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder.

Nämnderna ska samråda när deras verksamhet och ärenden berör styrelsens eller annan nämnds verksamhet.

Samråd bör även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. Styrelsen/nämnden beslutar om formerna för samrådet.

Kommentar:

FÖRSTA STYCKET

Paragrafen utgör ett slags påbyggnad till den rätt till information som styrelsen enligt 6 kap. 12 § KL har gentemot övriga nämnder, beredningar och anställda. Här har fullmäktige föreskrivit en utvidgad informationsskyldighet för alla nämnder. Syftet med bestämmelsen är att samordningen mellan de olika nämnderna ska påskyndas, så att inte all information ska gå genom styrelsen.

Orden ”som de behöver i sin verksamhet” tar sikte på att det ska finnas en konkret anledning till varför informationen måste hämtas in. Det är alltså inte fråga om något slentrianmässigt informationslämnande. En viktig begränsning är också att sekretesskyddade uppgifter inte får lämnas ut. Detta följer av 6 kap. 5 § OSL. Denna bestämmelse ålägger myndigheterna att lämna för dem tillgängliga uppgifter till varandra, under förutsättning att inte sekretess råder eller det skulle hindra arbetets behöriga gång.

³ Prop. 1990/91:117 sid. 160.

Observera också att *utskott* inte har någon skyldighet att lämna information. Utskotten brukar antingen vara ett beredande organ till sin nämnd eller fatta beslut efter delegation från nämnden. Delegerad beslutsrätt brukar ofta avse individärenden, där behov av information över nämndgränserna inte föreligger.

ANDRA STYCKET

Detta stycke ålägger nämnderna att samråda med varandra. Även denna bestämmelse har till syfte att höja effektiviteten i kommunen. Inte heller här omfattas utskotten.

TREDJE STYCKET

Stycket är en påminnelse om den reglering av s.k. brukarsamråd, som regleras i 8 kap. 3 § KL. Paragrafen i KL saknar enligt vår mening direkta rättsverkningar, varför regeln i reglementet har utformats som en ”börregel”.

I KL finns även andra bestämmelser om brukarsamråd. I 7 kap. 7 § KL finns regler om s.k. *villkorad delegering*. Detta innebär att en nämnd som delegerar till anställd får uppställa villkor som innebär att de som utnyttjar nämndens tjänster ska ges tillfälle att lägga fram förslag eller yttra sig innan beslutet fattas. Föreskrifter om villkorad delegering ska tas in i delegationsordningen, inte i reglementet. Möjligheten till villkorad delegering har funnits sedan 1988, men har inte fått något större genomslag.

SJÄLVFÖRVALTNINGSORGAN

22 § Styrelsen/nämnden får uppdra åt ett självförvaltningsorgan att helt eller delvis sköta driften av en viss anläggning eller en viss institution. Nämnden får uppdra åt självförvaltningsorganet att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden.

Nämnden ska i en arbetsordning fastställa självförvaltningsorganets uppgifter, sammansättning, arbetsformer och mandattid.

Kommentar:

FÖRSTA STYCKET

Fullmäktige utnyttjar i denna paragraf sin rätt att enligt 8 kap. 4 § KL besluta att en nämnd får uppdra åt ett självförvaltningsorgan under nämnden att helt eller delvis sköta driften av en viss anläggning.

Reglerna om självförvaltningsorgan tillkom år 1994. De har företrädesvis använts inom skolans område. För vidare läsning hänvisas till Kommunallagen med kommentarer och praxis, 2011, SKL Kommentus Media.

I exemplet har också fullmäktige utnyttjat möjligheten i 8 kap. 4 § KL att låta nämnden delegera vissa ärenden/grupper av ärenden till självförvaltningsorganet.

ANDRA STYCKET

Det är enligt 8 kap. 5 § KL obligatoriskt för nämnden att besluta en arbetsordning för självförvaltningsorganet. I denna ska självförvaltningsorganets uppgifter anges, liksom antalet ledamöter och ersättare samt hur dessa utses. Arbetsformerna ska också läggas fast, dvs. hur kallelse ska ske, protokollföring, anmälan till nämnden etc.

MEDBORGARFÖRSLAG

23 § Medborgarförslag, där fullmäktige överlåtit till styrelsen/nämnden att fatta beslut, ska om möjligt beredas så att styrelsen/nämnden kan fatta beslut inom ett år från det att förslaget väcktes i fullmäktige.

Styrelsen/nämnden ska fortlöpande informera fullmäktige om de beslut som fattats i anledning av ett medborgarförslag.

Styrelsen/nämnden ska två gånger per år redovisa de medborgarförslag som inte beretts färdigt för beslut i fullmäktige inom ett år från det att förslagen väcktes i fullmäktige. Fullmäktige ska informeras om anledningen till att ärendena inte avgjorts och när beslut kan förväntas fattas. Redovisningen ska göras på fullmäktiges ordinarie sammanträden i april och oktober.

När ett medborgarförslag beretts färdigt och beslut ska fattas, bör förslagsställaren underrättas.

Alternativ 1: Styrelsen/nämnden får besluta att den eller de som har väckt ett ärende genom medborgarförslag får närvara när nämnden behandlar ärendet och delta i överläggningarna men inte när beslut fattas.

Alternativ 2: Styrelsen/nämnden får besluta att den eller de som har väckt ett ärende genom medborgarförslag får närvara när nämnden behandlar ärendet, men inte närvara när beslut fattas.

Kommentar:

FÖRSTA STYCKET

Stycket motsvarar 6 kap. 34 § KL. Rätten för en nämnd att besluta i ärende som väckts genom medborgarförslag kräver att fullmäktige beslutat om det, se 32 § i SKL:s normalförslag till arbetsordning för fullmäktige.

ANDRA OCH TREDJE STYCKET

Enligt 6 kap. 34 § KL ska styrelsen/nämnden minst en gång om året dels informera om de beslut som fattats i ärendena, dels informera om vilka ärenden som inte avgjorts inom ett år från det att ärendet väcktes i fullmäktige. Detta reglemente innebär en skärpning i förhållande till KL. Skälet härtill är att motverka att medborgarförslag glöms bort. I andra stycket åläggs styrelsen/nämnden att fortlöpande, dvs. inför varje fullmäktigesammanträde, avrapportera de ärenden i vilka beslut har fattats. Med beslut avses även avskrivningsbeslut.

När det gäller ärenden i vilka beslut inte fattats inom ettårsfristen, ska dessa avrapporteras två gånger per år. Fullmäktige ska då också informeras om varför ärendet inte avgjorts och när beslut kan förväntas fattas.

FJÄRDE OCH FEMTE STYCKET

Det är alltid av värde för förslagsställaren att hållas underrättad om hur medborgarförslaget framskrider. Genom aktuell bestämmelse ska förslagsställaren som huvudregel få veta när ärendet är färdigberett för beslut.

Förslagsställaren kan ha ett intresse av att få närvara vid sammanträdet där beslut fattas i ärendet. En sådan rätt kan ges av styrelsen/nämnden om fullmäktige medgett detta.⁴ Det är frivilligt för fullmäktige att medge närvaro. I förslaget till reglemente har vi valt att ta in två alternativa skrivningar när det gäller närvarorätt. I sista hand är det dock styrelsen/nämnden själv som avgör om närvaro ska tillåtas, antingen generellt eller i varje enskilt fall.

Alternativ 1 innebär att förslagsställaren ges möjlighet att delta i debatten i nämnden och även att själv få yttra sig.

Alternativ 2 innebär att förslagsställaren enbart har närvarorätt när ärendet behandlas.

⁴ 6 kap. 25 § KL.

En förslagsställare kan aldrig medges rätt att delta vid beslutsfattandet. Närvarorätten kan avse såväl beslut som ingår som ett led i beredningen inför fullmäktige, som slutliga beslut som styrelsen/nämnden fattar i anledning av medborgarförslag.

ARBETSFORMER

TIDPUNKT FÖR SAMMANTRÄDEN

24 § Styrelsen/nämnden sammanträder på dag och tid som styrelsen/ nämnden bestämmer.

Sammanträde ska hållas också om minst en tredjedel av nämndens ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs. En begäran om extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas behandlas på det extra sammanträdet.

Ordföranden ska, om möjligt, samråda med vice ordförandena om tiden för extra sammanträde.

Om det föreligger särskilda skäl får ordföranden ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet. Om möjligt ska samråd ske med vice ordförandena.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, ska ordföranden se till att varje ledamot och ersättare snarast underrättas om beslutet.

Kommentar:

FÖRSTA – TREDJE STYCKET

Styckena motsvarar vad som framgår av 6 kap. 23 § KL. En precisering har dock gjorts att en begäran om extra sammanträde ska ske skriftligen med uppgift om det som önskas behandlas på det extra sammanträdet. Detta tillägg har gjorts för att motverka att extra sammanträden hålls i onödan. KL innehåller dock inget sådant krav.

Ordföranden har beslutsrätten när det gäller att bestämma tiden för extra sammanträde. I reglementet föreskrivs dock en långtgående samrådsskyldighet för ordföranden med övriga ledamöter i presidiet. ”Om möjligt” tar exempelvis sikte på att det ibland på grund av brådska inte är möjligt att avvakta samråd med alla.

FJÄRDE OCH FEMTE STYCKET

Ordföranden har rätt att, om särskilda skäl föreligger, besluta att ett sammanträde ska ställas in eller flyttas till annan dag. Denna rätt omfattar också att avkorta ett utsatt sammanträde, t.ex. bestämma att ett flerdags-sammanträde ska genomföras på en dag. Särskilda skäl kan exempelvis vara att antalet ärenden är litet.

Ordförandens beslutanderätt gäller bara fram till dess att sammanträdet inletts. När väl mötet börjat är det styrelsen/nämnden som beslutar om detta.

Om ett sammanträde ställs in eller flyttas ska ordföranden se till att varje ledamot och ersättare underrättas om beslutet. Hur underrättelsen ska ske får anpassas till rådande omständigheter. Det måste dock ske på ett ändamålsenligt sätt.

KALLELSE

25 § Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. När varken ordföranden eller en vice ordförande kan kalla till sammanträde ska den som varit ledamot i nämnden längst tid göra detta (ålderspresidenten). Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid ska den till åldern äldste ledamoten vara ålderspresident.

Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet. Kallelsen ska tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara vid sammanträdet senast ... dagar före sammanträdesdagen. Kallelse får ske elektroniskt om det inte är olämpligt. Ordföranden bestämmer formen för kallelse.

I undantagsfall får kallelse ske inom annan tid och/eller på annat sätt.

Kallelsen bör åtföljas av föredragningslista. Ordföranden bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. Ordföranden ska i kallelsen ange om utelämnande av handlingar har skett.

Kommentar: KL innehåller inga särskilda regler om kallelser, föredragningslistor och beredning i nämnderna. I förtydligande syfte har därför några bestämmelser lagts in.

FÖRSTA STYCKET

I första stycket anges ordförandens ansvar för att kallelse utfärdas. I praktiken ombesörjer normalt en anställd uppgiften på ordförandens ansvar. Om inte ordföranden kan kalla till sammanträde fullgörs uppgiften av vice ordföranden. I sista hand åvilar ansvaret ålderspresidenten.

ANDRA STYCKET

I andra stycket föreskrivs att kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet. Kallelsen ska även skickas till alla ersättare, oavsett om dessa tjänstgör eller inte. Detta följer av 6 kap. 17 § andra stycket KL.

TREDJE STYCKET

Här regleras hur kallelse ska ske. Det blir allt vanligare att nämnderna vill tillämpa ett system med elektroniska kallelser, varför utgångspunkten är att kallelse sker elektroniskt.

Innan styrelsen/nämnden använder sig av ett sådant förfaringssätt ska fullmäktige enligt vår bedömning dock först besluta att kallelse och utskick får ske elektroniskt. Så har skett i det här exemplet. Utfallet på bedömningen av lämpligheten med elektronisk kallelse blir olika beroende på vilken nämnd reglementet rör. I nämnder med hög frekvens av sekretesskyddade uppgifter kan systemet med elektroniska kallelser vara olämpligt. En förutsättning för elektroniska kallelser är också att samtliga ledamöter och ersättare har tillgång till tillräcklig snabb uppkoppling samt i övrigt till den utrustning och teknik som behövs. De ledamöter som inte har detta måste även fortsättningsvis kunna få kallelser och handlingar skickade med vanlig post.

Det får på lokal nivå bestämmas hur långt i förväg kallelsen ska skickas. Med ”annan förtroendevald” avses en sådan förtroendevald som enligt fullmäktiges beslut enligt 4 kap. 28 § KL fått en s.k. insynsplats i styrelsen/nämnden.

FJÄRDE STYCKET

Detta är en ”ventil” av innebörd att en kallelse i särskilda fall får ske inom annan tid och/eller på annat sätt. Det kan handla om att ett extra sammanträde sätts ut där inte tidsfristen för kallelse kan hållas. Fjärde stycket möjliggör också att kallelse i vissa fall kan ske per telefon.

FEMTE STYCKET

Stycket reglerar vilka handlingar som ska bifogas kallelsen. Det är ordförandens sak att avgöra vilka handlingar som ska vara med. Det finns alltså inget krav på att föredragningslista och ärendehandlingar bifogas. I praktiken brukar emellertid så ske. I en del fall kan mängden handlingar vara stor. Det kan då vara praktiskt att begränsa utskicket. Det kan också vara så att handlingarna till stora delar omfattas av sekretess. Då

kan en viss försiktighet vara påkallad. Ett alternativ kan då vara att ledamöterna bereds tillfälle att hos kommunen ta del av beslutsunderlaget.

Vid elektroniska utskick ställer sig saken annorlunda. Då är mängden handlingar inte i sig något skäl för att inte göra utskicket. Men det kan också ibland vara försvärande för ledamöterna att förbereda sig för sammanträdet om en väldigt stor mängd handlingar skickas ut.

Även om skyldigheten att skicka med handlingar är utformad som en ”bör- regel”, är handlingsfriheten i många fall begränsad för ordföranden. I ärenden som handläggs enligt förvaltningslagens (2017:900) finns särskilda regler om handläggningen.⁵ Bristfälligt underlag kan leda till att ärendet bordläggs eller återremitteras till förvaltningen, med fördröjning som följd. Detta kan föranleda JO-kritik.

Ordföranden ansvarar också för att eventuellt i samråd med presidiet i övrigt ta fram en föredragningslista. Detta framgår inte av KL. Ordföranden förutsätts vara länken mellan förvaltningen och nämnden. Ordföranden har en central och viktig roll när det gäller vilka ärenden som ska tas upp. Men ytterst är det nämnden som beslutar. Inget hindrar att ett ärende väcks vid sittande bord (4 kap. 20 § KL). Något beslut i ärendet behöver dock inte ske vid detta sammanträde.

OFFENTLIGA SAMMANTRÄDEN

26 § Styrelsen/nämnden får besluta om offentliga sammanträden. Offentliga sammanträden får inte hållas i ärenden som avser myndighetsutövning eller i vilka det förekommer uppgifter som omfattas av sekretess.

Kommentar: Fullmäktige ger genom denna bestämmelse sitt medgivande till att styrelsen/nämnden beslutar om offentliga sammanträden, 6 kap. 25 § KL

SAMMANTRÄDE PÅ DISTANS

27 § Styrelsen/nämnden får, om särskilda skäl föreligger, sammanträda med ledamöter närvarande på distans. Sådant sammanträde får endast äga rum om ljud- och bildöverföring sker i realtid och på ett sådant sätt att samtliga deltagare kan se och höra varandra på lika villkor. Lokalen ska vara så beskaffad att inte obehöriga kan ta del av sammanträdeshandlingar, bild eller ljud.

Ledamot som önskar delta på distans ska senast ... dagar i förväg anmäla detta till styrelsens/nämndens kansli. Ordföranden avgör om närvaro får ske på distans.

Styrelsen/nämnden får bestämma vad som närmare ska gälla om deltagande på distans i styrelsen/nämnden.

Kommentar:

FÖRSTA STYCKET

Enligt 6 kap. 24 § första stycket KL ska fullmäktige i reglemente besluta i vilken utsträckning ledamöter får delta i nämndens sammanträden på distans. I första stycket anges att det ska föreligga ”särskilda skäl” för att ett distanssammanträde ska få äga rum. Detta markerar att distanssammanträden i första hand ska vara ett komplement till sammanträden med fysisk närvaro. Det kan handla om att någon ledamot på grund av långa avstånd har svårt att komma till sammanträdet, att ett ärende brådskar, eller att föredragningslistan är så kort att den inte motiverar ett vanligt sammanträde.

⁵ Exempelvis 9 § FL första stycket som anger att ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.

Regeln är utformad som en frivillig möjlighet för nämnden att besluta om sammanträden på distans. I nämnder där många uppgifter omfattas av sekretess, kommer sannolikt inte distanssammanträden förekomma lika ofta som i andra nämnder.

En särskild fråga när det gäller distanssammanträden är hur man ser till att inte obehöriga kan höra vad som sägs och se det som visas på bild. I propositionen anvisas att ordföranden genom frågor till distansdeltagaren ska försäkra sig om att så inte sker.⁶ Kraven på lokalens beskaffenhet beror till viss del på ärendets art. En tänkbar lösning kan vara att kommunen på platser utanför centralorten låter iordningställa särskilda lokaler, där säkerhetskraven kan uppfyllas.

ANDRA STYCKET

Här föreskrivs att förhandsanmälan måste göras om ledamot önskar närvara på distans. Ordföranden måste få tid på sig att ta ställning till om närvaro på distans ska tillåtas, eller om ersättare ska kallas in. Av praktiska skäl föreskrivs att anmälan ska göras till kansliet. Kansliet förutsätts snabbt vidarebefordra anmälan till ordföranden. Om föredragningslistan innehåller valärende eller ärende om anställning kan närvaro på distans inte tillåtas, eftersom man i dessa fall ska ha slutet omröstning vid eventuell votering (5 kap. 54 § KL).

TREDJE STYCKET

Här anges att styrelsen och nämnderna får besluta om närmare riktlinjer om distanssammanträden.⁷ En särskild fråga är huruvida närvaro på distans är möjlig även i utskott. Lagens förarbeten innehåller ingenting i ämnet. Den omständigheten att det krävs ett fullmäktigebeslut för att närvaro på distans ska få ske i nämnderna, och att närvaro på distans är ett komplement till fysisk närvaro skulle kunna anses tala mot att även utskotten omfattas av möjligheten. Å andra sidan står ingenstans i lagen att det inte är tillåtet. Nämnderna anses vidare ha en rätt att inom vissa ramar bestämma om nämndernas arbetsformer. Rättsläget får bedömas som oklart.

En annan sak är att närvaro på distans inte i praktiken blir aktuell så ofta i utskotten, eftersom man i stor utsträckning hanterar individärenden.

NÄRVARORÄTT

28 § Kommunalråd och styrelsens ordförande har rätt att närvara vid styrelsens/nämndernas sammanträden och delta i överläggningarna. Nämnd får därutöver medge ledamot av styrelsen denna rätt. Den förtroendevalde har i den utsträckning nämnden beslutar rätt att få sin mening antecknad i protokollet.

Härutöver får styrelsen/nämnden medge förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i nämnden att närvara vid sammanträde med styrelsen/nämnden för att lämna upplysningar.

Även anställd i kommunen och särskilt sakkunnig kan medges denna rätt. Om styrelsen/nämnden beslutar det, får den som kallats delta i överläggningarna.

Styrelsen/nämnden får härutöver bestämma att annan ska ha rätt att närvara vid nämndens sammanträden.

⁶ Prop. 2013/14:5 s. 36.

⁷ Prop. 2013/14:5 s. 35.

Kommentar:

FÖRSTA STYCKET

Här regleras s.k. insynsplatser i styrelse och nämnd enligt 4 kap. 28 § KL. Denna paragraf ger fullmäktige möjlighet att låta förtroendevald som inte är ledamot eller ersättare i en viss nämnd rätt att få delta vid nämnds sammanträde och delta vid överläggningarna, men inte i besluten.

Bestämmelsen är främst avsedd för heltidssysselsatta förtroendevalda med övergripande arbetsuppgifter som saknar ordförandeuppdrag, för minoritetsföreträdare och för ordförande i styrelsen som inte är heltidssysselsatta.

ANDRA STYCKET

Andra stycket ger styrelsen/nämnden möjlighet att låta andra kategorier närvara vid sammanträde med styrelsen/nämnden. Stycket har sin grund i 6 kap. 26 § KL. Den som kallats enligt detta stycke får inte heller delta i besluten. Det kan i vissa ärenden vara viktigt att kunna låta anställda närvara. Det kan exempelvis röra avstängningsärenden i skolan eller återkallelse av serveringstillstånd. I ärenden mot enskild måste nämnden vara uppmärksam på kommunikationsskyldigheten enligt förvaltningslagen (2017:900). Framkommer nya uppgifter under sammanträdet kan som huvudregel ärendet inte avgöras utan att den enskilde fått yttra sig.

TREDJE OCH FJÄRDE STYCKET

Det kan vara praktiskt att medge även vissa anställda en rätt att närvara vid sammanträdena. Det kan gälla exempelvis kommundirektör, förvaltningschef och kommunjurist. En praktisk ordning är att styrelsen/nämnden inför varje ny mandatperiod bestämmer omfattningen på närvarorätten.

SAMMANSÄTTNING

29 § Alternativ 1: Styrelsen/nämnden består av ... ledamöter och ... ersättare.

Alternativ 2: Styrelsen/nämnden består av det antal ledamöter och ersättare som fullmäktige beslutat.

Kommentar: Fullmäktige bestämmer enligt 6 kap. 16 § KL hur många ledamöter det ska vara i styrelsen/nämnden. I styrelsen får antalet ledamöter och ersättare inte understiga fem. I övriga nämnder bestämmer fullmäktige antalet ledamöter och ersättare. Färre än två ledamöter torde inte vara tillåtet.

I förslaget presenteras två alternativ. Alternativ 2 bygger på att fullmäktige i separat beslut bestämmer hur många ledamöter en nämnd ska bestå av. Detta alternativ tar sikte på den möjlighet fullmäktige enligt 5 kap. 30 § KL har att under de år då val av fullmäktige förrättats i hela landet, ändra såväl mandatperiod som antalet ledamöter eller ersättare i en nämnd utan föregående beredning. Man kan alltså besluta om ändrat antal ledamöter och ersättare innan man förrättar valet till nämnden. Med alternativ 2 slipper man då att ändra i själva reglementet.

ORDFÖRANDE

30 § Det åligger ordföranden

1. att leda styrelsens/nämndens arbete och sammanträden,
2. kalla till sammanträde i enlighet med lag och reglemente,
3. kalla ersättare,
4. inför sammanträdena se till att ärendena som ska behandlas i styrelsen/nämnden vid behov är beredda,
5. se till att färdigberedda ärenden snarast behandlas i styrelsen/nämnden,
6. bevaka att styrelsens/nämndens beslut verkställs.

Härutöver åligger det styrelsens ordförande att under styrelsen

1. ha uppsikt över kommunens hela nämndförvaltning,
2. med uppmärksamhet följa frågor av betydelse för kommunens utveckling och ekonomiska intressen samt effektiviteten i verksamheten och ta initiativ i dessa frågor,
3. främja samverkan mellan styrelsen, kommunens övriga nämnder och fullmäktige samt
4. representera styrelsen vid uppvaltningar hos myndigheter, konferenser och sammanträden om inte styrelsen bestämt annat i ett särskilt fall.

Kommentar:

FÖRSTA STYCKET

Första stycket gäller generellt för styrelsen och övriga nämnder.

I *första punkten* ges ordföranden den närmast självklara rollen att leda styrelsens/nämndens sammanträden och arbete. I denna roll ligger också en (oskriven) ordningsmakt. Ordföranden har en viktig roll att fylla mellan sammanträdena. Ordföranden ska fungera som en viktig länk mellan förvaltningen, presidiet och nämnden. Ordföranden måste hålla sig uppdaterad på vilka ärenden som är på väg upp, så att sammanträdesplanering kan genomföras. Ordföranden måste vidare hålla sig uppdaterad på innehållet i reglementet för styrelsen/nämnden. Vid författningsändringar åligger det ordföranden att verka för att reglementet blir ändamålsenligt och att nämnden tar ansvar för de frågor som lagts på nämnden.

I *andra punkten* erinras om ordförandens skyldighet att kalla till sammanträde. Punkten är delvis en upprepning av vad som anges i 24–25 §§.

I *tredje punkten* erinras om ordförandens skyldighet att vid behov kalla ersättare. Observera dock att även de ersättare som inte tjänstgör får närvara vid nämndernas sammanträden och ska underrättas om tid och plats för sammanträdet, 6 kap. 17 § andra stycket KL. I detta reglemente föreskrivs att kallelse från början ska skickas även till ersättarna (25 §). Vid förfall underrättas ersättaren om att denne ska tjänstgöra (34 och 35 §§). I förevarande punkt får ordföranden ett ansvar att formellt inkalla ersättare, dock under förutsättning att tid medges.

I *fjärde punkten* åläggs ordföranden ett ansvar för att ärenden vid behov är beredda när de tas upp i nämnden. KL föreskriver inget krav på beredning i nämnderna. Beredningens omfattning beslutas i stället ytterst av nämnden.

En viktig inskränkning i undantaget från beredning är ärenden som handläggs enligt förvaltningslagens (2017:900) regler eller enligt speciallagstiftning. En grundtanke bakom förvaltningslagen är den ska bidra till att myndigheterna får ett så korrekt beslutsmaterial som möjligt för sina beslut och därmed till att besluten blir riktiga i sak. Detta speglas i 9 § förvaltningslagen, som anger att rättssäkerheten inte får eftersättas. Iakttagande av 9 § förvaltningslagen kan detta bl.a. bli en fråga för JO.

I *femte punkten* åläggs ordföranden ett ansvar för att ärenden snarast tas upp vid sammanträde när ärendet är färdigberett. KL innehåller förvisso inget skyndsamhetskrav. Annorlunda förhåller det sig med ärenden där någon enskild är part i ärende enligt speciallag och där ärendet handläggs enligt förvaltningslagen. Enligt 9 § förvaltningslagen ska sådana ärenden handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Förvaltningslagen innehåller också regler om s.k. dröjsmålstanan (12 §). Detta innebär att en överinstans kan förelägga en myndighet att avgöra ett ärende inom viss tid (49 §).

I *sjätte punkten* läggs ett övergripande uppföljningsansvar på ordföranden.

Ordföranden ska vara en sammanhållande länk mellan förvaltningen och styrelsen/nämnden, så att styrelsen/nämnden får kontroll över att besluten verkställs.

ANDRA STYCKET

Andra stycket gäller enbart styrelsens ordförande.

Första och andra punkten är en följd av att styrelsens ledande roll och uppsiktsplikt över övriga nämnders verksamhet enligt 6 kap. 1 och 11 §§ KL. Ordföranden är den som för styrelsens räkning mellan sammanträdena på politisk nivå ansvarar för att övergripande leda arbetet i kommunen. Uppgifterna följer av ordförandeskapet. Styrelsens ordförande brukar vara kommunalråd på heltid, men behöver inte vara det.

Tredje punkten är en följd av det samordningsansvar som styrelsen har enligt 6 kap. 1 § KL.

I *fjärde punkten* ges styrelsens ordförande vissa representationsuppgifter.

Som framgår av texten kan styrelsen besluta om en annan lösning.

PRESIDIUM

31 § Styrelsens/nämndernas presidium ska bestå av ordförande, förste vice ordförande och andre vice ordförande.

Viceordförandena ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

Kommentar:

FÖRSTA STYCKET

Begreppet presidium definieras vad gäller nämnderna i 6 kap. 21 § KL. Till skillnad från vad som gäller fullmäktige, får nämndpresidier ha högst två vice ordförande. Presidiet utgör ett organ i KL:s mening.

En särskild fråga rör hur ett presidium ska väljas; genom en valhandling eller en och en. Förarbetena ger ingen vägledning. Klart är att presidiet numera utgör ett organ i KL:s mening. Det är också klart att presidiet inte ska väljas proportionellt, eftersom det ingenstans i KL hänvisas till lagen (1992:339) om proportionellt valsätt när det gäller presidiet.⁸ Om valberedningen lämnat ett förslag på presidium och inga andra förslag finns, torde valet kunna ske genom en valhandling. Föreligger däremot flera förslag bör ledamöterna väljas en och en. Motivet till detta är att valet av förste respektive andre vice ordförande kan vara beroende av vem som väljs till ordförande respektive förste vice ordförande.

Fullmäktige har även enligt 6 kap. 21 § andra st. KL getts möjligheten att ”välja ett nytt presidium”. Detta kan ske om den politiska majoriteten i fullmäktige har förändrats på ett sådant sätt att det parti som nämndens ordförande företräder inte längre ingår i den politiska majoriteten.

Innebörden är att om ordföranden i nämnden företräder ”fel” parti, ska hela presidiet väljas om, inte enbart ordföranden. Tanken är att fullmäktige genom valet ska skapa ett nytt presidium med lämplig sammansättning, varvid alla posterna ska övervägas och väljas.

⁸ Jfr 5 kap. 58 § KL och 6 kap. 42 1 KL.

ANDRA STYCKET

En fråga i lagen är vilka uppgifter presidiet i en nämnd ska ha. För fullmäktiges del anfördes i förarbetena till 2014 års ändringar att det fanns behov av att kunna ge fullmäktigepresidiet en mer aktiv roll när det gäller t.ex. planeringen av fullmäktigearbetet och kontakterna med styrelsen. I 2017 års KL har dessutom fullmäktiges presidium tilldelats uppgiften att bereda revisorernas budget, 11 kap. 8 § KL.

Vad gäller *nämndpresidier* har den ändringen gjorts i 2017 års kommunallag att styrelsen och nämnderna kan delegera beslutanderätt till presidiet. Man bör i så fall fundera över gränsdragningen gentemot exempelvis ett arbetsutskott. Presidiets rätt att fatta beslut ska regleras i delegationsordningen.

Vid fastställandet av presidiets uppgifter bör man ta i beaktande vilken arbetsfördelning man vill ha mellan presidiet och *arbetsutskottet*. Meningen med att definiera presidiet har inte varit att inskränka arbetsutskottets betydelse. Av intresse i sammanhanget är också att en bidragande orsak till att nämndpresidier definierades och blev ett organ var att man ville möjliggöra återkallelse av nämndpresidiernas uppdrag vid ändrade majoriteter i fullmäktige.

I stycket beskrivs presidiets uppgifter. Av lagens förarbeten⁹ framgår att det för nämndernas del inte finns ett lika framträdande behov av att beskriva presidiets uppgifter. Här har presidiet tilldelats uppgiften att, om ordföranden anser det behövs, biträda ordföranden med att planera och leda nämndens sammanträden.

ERSÄTTARE FÖR ORDFÖRANDEN OCH VICE ORDFÖRANDEN

32 § Om varken ordföranden eller annan i presidiet kan delta i ett helt sammanträde eller en del av ett sammanträde, får nämnden utse en annan ledamot som ersättare för dessa. Tills valet förrättats, fullgörs ordförandens uppgifter av den som varit ledamot i styrelsen/nämnden längst tid. Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid fullgörs ordförandens uppgifter av den äldste av dem.

Motsvarande gäller om ordföranden eller annan i presidiet inte kan fullgöra sitt uppdrag under en längre tid. Ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens/övriga presidiets uppgifter.

Kommentar:

FÖRSTA STYCKET

Vid förfall för ordföranden, stadgar KL att vice ordförande ska träda in. Om även vice ordföranden har förfall, träder andre vice ordförande in. Första stycket reglerar situationen när ingen i presidiet kan delta i ett helt sammanträde eller en del av ett sådant. I det läget får nämnden utse annan ledamot som ersättare för presidieledamöterna. De två sista meningarna reglerar frågan om vem som ska fullgöra ordförandens uppgifter fram till dess att valet förrättats.

ANDRA STYCKET

Andra stycket reglerar situationen när presidieledamöterna t.ex. på grund av sjukdom inte kan fullgöra sitt uppdrag under längre tid. I det här reglementet har vi valt att reglera även vice ordförandenas frånvaro, inte bara ordförandens. För att klargöra att ordförandens ersättare inte enbart ska ta hand om själva sammanträdena, anges att ersättaren ska fullgöra samtliga ordförandens/vice ordförandens uppgifter.

En särskild fråga vid långvarigt frånfälle är arvudet. Ordföranden är ju många gånger kommunalråd med kommunalrådsarvode. Hur denna fråga ska lösas bör framgå av arvodesreglementet i kommunen.

⁹ Prop. 2013/14:5 sid. 53.

KOMMUNALRÅD

33 § *Alternativ 1.* Sedan val av styrelse/nämndskettutserfullmäktige ... kommunalråd.

Alternativ 2. Fullmäktige väljer ... kommunalråd. Valet sker vid första sammanträdet efter det att val av fullmäktige hållits i hela landet.

Fullmäktige beslutar om kommunalrådets uppgifter, ansvarsområden och tjänstgöringsgrad.

Kommentar:

Första stycket

Kommunalråd definieras i 4 kap. 2 § KL. De kan även ha andra benämningar. I den här paragrafen har vi valt att enbart använda ordet kommunalråd. Det står dock kommunen fritt att benämna dem på annat sätt.

Ett kommunalråd måste inte längre ha något annat politiskt uppdrag i kommunen. Av den anledningen presenteras här två alternativ till när kommunalråden utses. Enligt alternativ 1 väljs de efter det att styrelse/nämnder valts. Detta alternativ passar när kommunalråden har andra uppdrag i kommunen. I alternativ 2 utnyttjas den nya regeln i 4 kap. 2 § andra stycket KL om att kommunalråd får utses på första fullmäktige efter valet. Denna ordning har tidigare enbart varit förbehållen Stockholms kommun (borgarråd), men görs nu generellt tillgänglig för alla kommuner och landsting.

Alternativ 2 tar sikte på situationen när kommunalråd inte har annat uppdrag.

ANDRA STYCKET

Det är mycket viktigt att fullmäktige bestämmer de olika kommunalrådets ansvarsområden och tjänstgöringsgrad. Tjänstgöringsgraden har i sin tur betydelse för vilket arvode kommunalrådet får. Ordet ”uppgifter” tar sikte på att ett kommunalråd kan tilldelas mer specifika uppgifter, som t.ex. att representera kommunen.

FÖRHINDER

34 § En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller i en del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till styrelsens/nämndens sekreterare eller någon annan anställd vid styrelsens kansli. Kansliet ska underrätta den ersättare som står i tur om att denne ska tjänstgöra.

Kommentar: Formerna för inkallande av ersättare regleras inte i KL. KL kräver att det av reglementet framgår hur det ska gå till. I reglementet föreskrivs att kallelse alltid från början ska skickas till såväl ledamöter som ersättare. Ersättaren har alltså redan fått en formell kallelse när eventuella förhinder aktualiseras. Vi har då valt att i stället kalla förfarandet med att kalla in ersättaren att denne ska *underrättas* om att denne ska tjänstgöra.

ERSÄTTARES TJÄNSTGÖRING

35 § Om en ledamot är förhindrad att delta eller att vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe. Den ersättare ska kallas in som står i tur att tjänstgöra och som inte redan har kallats in. En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare trätt i ledamotens ställe.

Ersättarna ska, om dessa inte valts proportionellt, tjänstgöra enligt den ordning som fullmäktige har bestämt. Om ingen ordning är bestämd, kallas ersättarna i den ordning de tagits upp i fullmäktiges protokoll från valet.

Ersättare som inte tjänstgör har rätt att delta i överläggningarna och få sin mening antecknad till protokollet.

Alternativ 1: En ersättare som har börjat tjänstgöra har företräde oberoende av turordningen. Om det etablerade majoritetsförhållandet mellan partierna påverkats genom ersättarens tjänstgöring, får dock en ersättare som inställer sig under pågående sammanträde träda in i stället för en ersättare som kommer längre ner i turordningen.

Alternativ 2: En ersättare som börjat tjänstgöra har företräde till tjänstgöring framför annan ersättare oberoende av turordningen, om denne tjänstgör inom sitt eget parti.

Alternativ 3: En ersättare som börjat tjänstgöra har alltid företräde till tjänstgöring framför annan ersättare.

Kommentar:

Första stycket

Enligt 6 kap. 17 § första stycket KL ska fullmäktige besluta om ersättarnas tjänstgöring i nämnderna. I första stycket har tagits in en regel motsvarande den för fullmäktige, 5 kap. 17 § KL. Så snart en ledamot anmält förhinder åligger det ordföranden att kalla dit en ersättare.

ANDRA STYCKET

Stycket motsvarar regeln i 5 kap. 19 § KL och innebär att en ordinarie ledamot som inställer sig har företräde till tjänstgöring, oavsett om ersättare kallats in. Detta gäller också om ledamoten kommer för sent. Lagen anger inte närmare hur inträdet ska gå till. Det är i många fall lämpligast att inträdet sker vid närmast påföljande ärende. Annorlunda kan det förhålla sig när det gäller omfattande ärenden. Då kan det vara lämpligt att den ordinarie ledamoten omgående får inträda under ärendets handläggning.

TREDJE STYCKET

I tredje stycket regleras den ordning i vilken ersättarna ska tjänstgöra. Om valet av ersättare inte skett proportionellt, ska ersättarna tjänstgöra i den av fullmäktige bestämda turordningen. Om ingen turordning är bestämd, kallas de in i den ordning de tagits upp i protokollet från fullmäktiges val. Om ersättarna utsetts genom proportionellt val, gäller särskilda regler enligt 25 § lagen (1992:339) om proportionellt valsätt.

FJÄRDE STYCKET

Bestämmelsen har sin grund i 6 kap. 17 § tredje stycket KL. Fullmäktige är ålagt att besluta i vilken utsträckning ersättarna ska få delta i debatten och få sin mening antecknad till protokollet. I förarbetena till KL framgår att ”det för vissa nämnder kan finnas behov av avvikande bestämmelser.” Det bör betyda att fullmäktige kan bestämma rättigheterna olika för ersättare i skilda nämnder. Om fullmäktige inte gett ersättarna rätt att få sin mening antecknad i protokollet, torde ordföranden ändå i ett särskilt ärende kunna medge ersättaren denna rätt. Ersättaren kan dock inte kräva detta.

FEMTE STYCKET

I stycket regleras situationen att en annan ersättare, som står högre på turordningslistan, inställer sig efter det att en annan ersättare börjat tjänstgöra. Regleringen bygger på att partiväxling – till skillnad från i fullmäktige – är tillåten. Denna partiväxling finns inbyggd i systemet, när partierna efter allmänna val ska nominera kandidater till nämnderna. Många gånger byggs koalitioner, där småpartier kan få ersätтарыplatser i nämnder, trots att deras eget mandat inte räcker till. Här erbjuds tre olika alternativ.

Alternativ 1 motsvarar till innebörden den skrivning vi haft i vårt tidigare normalförslag till reglemente. Den ger resultatet att en ersättare som börjat tjänstgöra som absolut huvudregel ska få fortsätta tjänstgöringen, även om en annan ersättare som står högre på turordningslistan dyker upp. Det är först om ”det

etablerade majoritetsförhållandet” påverkas, som den nytillkommande ersättaren får tjänstgöra. Med detta begrepp avses det i vårt förra reglemente använda uttrycket ”styrkebalansen mellan partierna”. På många håll finns idag inga ”etablerade majoritetsförhållanden”. I dessa fall bör man välja något av de andra alternativen.

Alternativ 2 innebär att den första ersättaren ges förtur till tjänstgöring oberoende av turordningen, dock bara om denne tjänstgör för sitt eget parti. Tjänstgör ersättaren för något annat parti, får alltså ersättaren avträda sin tjänstgöring för någon som står högre upp på turordningslistan.

Alternativ 3 innebär att en ersättare som börjat tjänstgöra alltid har företräde till tjänstgöring, oberoende av om någon annan ersättare inställer sig. Fördelen med detta alternativ är att det är mycket enkelt att tillämpa.

JÄV, AVBRUTEN TJÄNSTGÖRING

36 § En ledamot eller en ersättare som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får tjänstgöra igen sedan ärendet handlagts.

Alternativ 1: Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får åter tjänstgöra om ersättarens inträde har påverkat det etablerade majoritetsförhållandet mellan partierna.

Alternativ 2: Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får tjänstgöra igen endast om inplacerad tjänstgörande ersättare tillhör annat parti.

Alternativ 3: Ledamot som en gång avbrutit tjänstgöringen under ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får inte åter tjänstgöra vid sammanträdet.

Kommentar:

Första stycket

Regeln motsvarar i stort den reglering som finns för fullmäktige i 5 kap. 18 § KL.

ANDRA STYCKET

Om ersättare finns närvarande får en nämnd inte sammanträda med ”luckor” även om en ersättare från annat parti eller motsatta blocket måste inkallas. För att undvika partiväxling kan man i nämnderna tillämpa ett system med växeltjänstgöring. Orden ”en gång” i respektive alternativ innebär att rätten till växeltjänstgöring endast får utnyttjas en gång.

Alternativ 1 tar sikte på att ”styrkebalansen påverkas” och överensstämmer med den skrivning vi hade i tidigare utgåvor. Den skrivningen medför att den ordinarie ledamoten får växeltjänstgöra i mindre utsträckning än i alternativ 2, eftersom växeltjänstgöring enbart tillåts i de fall då ”styrkebalansen mellan partierna” har påverkats. Detta begrepp kan vara svårtolkat i kommuner med oklara majoriteter.

Alternativ 2 föreskriver att det är tillåtet för en ledamot och en ersättare att tjänstgöra växelvis, men enbart om ersättaren tillhör ett annat parti. Regelen medför att det går att växeltjänstgöra i alla situationer där ersättaren inte tillhör samma parti, oavsett om det påverkar den inbördes balansen inom blocket.

Alternativ 3 motsvarar den ordning som gäller i fullmäktige. Ledamoten får inte komma tillbaka om denne avbrutit tjänstgöringen av annan orsak än jäv. Detta alternativ har fördelen att det är enkelt att tillämpa.

Vilken modell som ska tillämpas blir beroende av hur den politiska kartan ser ut (oklara majoriteter och vågmästare).

YRKANDEN

37 § När styrelsen/nämnden förklarar överläggningen i ett ärende avslutad, går ordföranden igenom de yrkanden som har framställts under överläggningen och kontrollerar att de har upp-fattats korrekt. Ordföranden befäster genomgången med ett klubbslag. Därefter får inte något yrkande ändras eller läggas till, om inte styrelsen/nämnden enhälligt beslutar att medge det.

Om ordföranden anser att det behövs ska den ledamot som har framställt ett yrkande avfatta det skriftligt.

Kommentar: Bestämmelserna stämmer överens med praxis i beslutande kommunala församlingar och med rättspraxis vad gäller rätten att ändra eller återta ett framställt yrkande.

DELTAGANDE I BESLUT

38 § En ledamot som, där detta är möjligt, avser att avstå från att delta i ett beslut, ska anmäla detta till ordföranden innan beslut fattas.

En ledamot som inte har gjort en sådan anmälan anses ha deltagit i beslutet, om styrelsen/nämnden fattar det med acklamation.

Kommentar: I 4 kap. 24 -26 §§ KL finns gemensamma bestämmelser för fullmäktige och nämnder om vad som gäller vid omröstning och beslut. Enligt 4 kap. 25 § KL har en ledamot som grundregel rätt att avstå från att delta i en omröstning eller i ett beslut. Enligt 4 kap. 26 § KL är dock en nämndledamot som deltar i handläggningen av ett ärende skyldig att rösta om ärendet rör myndighetsutövning mot någon enskild. Lokutionen ”där detta är möjligt” tar sikte på den situationen. Ordföranden är dock alltid skyldig att rösta, när det behövs för att ärendet ska kunna avgöras.

I förarbetena (prop. 1990/91:117 s. 171) sägs att en ledamot som avser att avstå från att delta i ett beslut ska anmäla detta innan beslutet fattas och att det inte är möjligt att i efterhand anmäla att man inte deltagit i ett beslut. En regel om en sådan anmälningsplikt finns i första stycket.

I andra stycket föreskrivs att en ledamot som inte har anmält sin avsikt att inte delta i ett beslut anses ha deltagit i beslutet, om detta fattas med acklamation. Om beslutet fattas genom omröstning, måste ledamoten meddela vid uppropet att han eller hon avstår från att rösta.

RESERVATION

39 § Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen ska ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen ska lämnas till sekreteraren före den tidpunkt som har fastställts för justeringen av protokollet. Motsvarande gäller vid omedelbar justering.

Kommentar: Reservationsrätten regleras i 4 kap. 27 § KL och omfattar bl.a. ledamöter och tjänstgörande ersättare i styrelsen och övriga nämnder. En förutsättning för reservationsrätt är att man deltagit i avgörandet. Lagbestämmelsen innehåller dock inget om skriftlig reservation. I förslaget har därför tagits in en kompletterande föreskrift om detta.

Stycket behandlar också reservation vid s.k. omedelbar justering (se 40 §). Vid omedelbar justering föreligger beslutet i skriftlig form redan vid sammanträdet. Det är då ändamålsenligt att motiveringen till reservationen också görs i omedelbar anslutning till sammanträdet.

En särskild fråga rör om ledamöter ska ha rätt att få sin mening antecknad i protokollet i form av ett *särskilt yttrande*. Någon sådan rätt finns inte enligt KL. Protokollet förs på ordförandens ansvar, varför denne i första hand bör bestämma om det ska tillåtas. Om det blir aktuellt med särskilt yttrande ska begäran härom göras innan sammanträdet avslutas. Ytrandet kan antingen tas in i själva protokollet eller som en bilaga. Avfattningen av 5 kap. 67 § KL visar att kommunala protokoll ska vara kortfattade. Mot bakgrund härav

och att långa protokoll kan bli oöverskådliga, förordar vi en restriktiv hållning till särskilda yttranden. Den rättsliga statusen på dessa är dessutom oklar. De utgör inte reservationer, utan används många gånger enbart för att utveckla en ståndpunkt, kanske t.o.m. efter ett acklamationsbeslut. Om ordförandens bedömning ifrågasätts, får nämnden ytterst avgöra om yttrandet ska tillåtas.

JUSTERING AV PROTOKOLL

40 § Protokollet justeras av ordföranden och en ledamot.

Styrelsen/nämnden kan besluta att en paragraf i protokollet ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt vid sammanträdet och justeras av ordföranden och en ledamot.

Kommentar:

FÖRSTA STYCKET

I fråga om nämndernas protokoll hänvisas i KL till motsvarande regler för fullmäktige (6 kap. 35 § andra stycket KL). I 5 kap. 69 § KL föreskrivs att ett protokoll ska justeras senast 14 dagar efter sammanträdesdagen på det sätt som fullmäktige bestämmer. Regler om justering bör därför tas in i varje reglemente för styrelsen och övriga nämnder.

I stycket föreslås att en ledamot, utöver ordföranden ska justera protokollet. Observera att KL inte förskriver att ordföranden ska justera protokollet. Detta har dock förutsatts i förarbetena.¹⁰

ANDRA STYCKET

Stycket behandlar omedelbar justering. Detta förfarande kan tillgripas när man snabbt vill anslå bevis om justering och verkställa ett beslut. En omedelbar justering får inte leda till oklarheter om innehållet i beslutet. För att en paragraf ska kunna justeras omedelbart ska den därför redovisas skriftligt före justeringen.

KUNGÖRELSE OCH TILLKÄNNAGIVANDEN AV FÖRESKRIFTER M.M.

41 § Styrelsen och nämnderna ansvarar för att beslut och föreskrifter inom det egna ansvarsområdet kungörs enligt gällande bestämmelser.

Nämnderna ska underrätta styrelsen om ändringen och dess innehåll så snart en uppdatering av den kommunala författningssamlingen bedöms nödvändig.

Kommentar: Genom den här bestämmelsen klargörs att respektive nämnd ansvarar för att kungörelse sker inom ramen för nämndens ansvarsområde. Nämnden ska alltså se till att kungörelse sker på kommunens anslagstavla. Därvid åligger det nämnden att underrätta styrelsen om ändringens innehåll. Det övergripande ansvaret för anslagstavlan och författningssamlingen har styrelsen, se 14 och 15 §§ detta reglemente.

DELGIVNINGSMOTTAGARE

42 § Delgivning med styrelsen/nämnden sker med ordföranden, (kommundirektören), förvaltningschefen eller annan anställd som styrelsen/ nämnden beslutar.

Kommentar: Av 6 kap. 36 § KL följer att kommunen har frihet att reglera frågan om delgivning i reglemente eller särskilt beslut. Enligt bestämmelsen får alltid delgivning ske med ordföranden.

¹⁰ Prop. 1990/91:117 s. 193.

Förslaget innebär att styrelsen/nämnden själv kan besluta om vem som ska vara behörig att ta emot delgivning. Observera att denna föreskrift är mycket viktig att ta in i reglementet. I annat fall får man enbart tillämpa 6 kap. 36 § KL. Detta lämpar sig mindre väl med tanke på att delgivningar måste gå fort och smidigt.

När man beslutar med vilka personer delgivning får ske måste man göra ett val. En förvaltningschef inom en nämnds område är normalt alltid lämplig att delges. Att utpeka ytterligare någon eller några personer är också bra, så att man täcker upp exempelvis för semesterar. Observera dock att en föreskrift om att delgivning får ske med kommundirektören kan vara olämplig i nämnder som hanterar många sekretesskyddade uppgifter. Kommundirektören har av denna anledning satts inom parentes.

UNDERTECKNANDE AV HANDLINGAR

43 § Skrivelser, avtal och andra handlingar från styrelsen/nämnden ska på styrelsens/nämndens vägnar undertecknas av ordföranden och kontrasigneras av sekreteraren. Vid förfall för ordföranden inträder vice ordföranden och vid förfall för denne den ledamot som styrelsen utser.

Styrelsen/nämnden får även uppdra åt förtroendevald eller tjänsteman att enligt av styrelsen/nämnden lämnade direktiv underteckna handlingar på styrelsens/nämndens vägnar. Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav undertecknas av den som fattat beslutet och, i förekommande fall, kontrasigneras av den som utses därtill.

Kommentar: I KL finns inte begreppet behörig firmatecknare. Begreppet ”firmatecknare” står för en representationsrätt utåt, som inte behöver sammanfalla med beslutskompetensen hos personen ifråga. I ett kommunalt organ kan ordföranden ha getts rätt att underteckna nämndens handlingar. Samtidigt är det fortfarande nämnden som har beslutskompetensen. Ett speciellt fall är när en beslutsrätt delegerats till någon. Då kan beslutsrätt och rätten att underteckna handlingar sammanfalla.¹¹

FÖRSTA STYCKET

Första stycket utgör huvudregeln för rätten att underteckna handlingar.

Stycket tar *för det första* sikte på ren verkställighet av ett fullmäktigebeslut, t.ex. skriva under ett avtal, vars ordalydelse godkänts av fullmäktige. Den tar för det andra sikte på beslut som nämnden själv fattar och som resulterar i att en skrivelse eller något annat ska undertecknas.

ANDRA STYCKET

Här ges styrelsen/nämnden möjlighet att fatta de beslut som rör undertecknande och kontrasignering som man finner ändamålsenliga.

TREDJE STYCKET

Det kan vara praktiskt att ”firmateckningsrätten” sammanfaller med beslutskompetensen när ett beslut har fattats med stöd av delegation. Det kan med fördel anges direkt i delegationsordningen hur ”firmateckningen” ska vara utformad. Vissa beslut kan dock vara av den karaktären att man av internkontrollskäl vill att två personer ska skriva under. Ordalydelsen ger stöd för detta förfaringssätt. Delegation kan dock inte ske till två tjänstemän i förening.

¹¹ Madell, Avtal mellan kommuner och enskilda, s. 89.

UTSKOTT ¹²

44 § Inom styrelsen ska finnas ett arbetsutskott. Arbetsutskottet ska bestå av ... ledamöter och ... ersättare. Styrelsen/nämnden får därutöver inrätta ytterligare utskott.

Inom ett utskott väljer styrelsen/nämnden för den tid styrelsen/nämnden beslutar bland utskottets ledamöter en ordförande och en vice ordförande.

Om ordföranden i utskottet på grund av sjukdom eller av annat skäl är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag för längre tid får styrelsen/nämnden utse en annan ledamot i utskottet att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

Ersättare ska närvara vid utskottets sammanträden endast om ledamot är förhindrad att tjänstgöra. Ersättare ska inkallas till tjänstgöring i den av styrelsen/nämnden vid valet bestämda ordningen.

Avgår en ledamot eller en ersättare i utskottet, som inte utsetts vid proportionellt val, ska fyllnadsval snart förrättas.

Utskottet sammanträder på dag och tid som varje utskott bestämmer. Sammanträden ska också hållas när ordföranden anser att det behövs eller när minst ... ledamöter begär det. Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas till sammanträdena. Kallelsen ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet samt uppgift om de ärenden som ska behandlas.

Utskottet får handlägga ärenden bara när mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Vid utskottssammanträde ska protokoll föras i de delar där utskottet ej enbart bereder ett ärende inför beslut i styrelsen/nämnden.

De ärenden som ska avgöras av styrelsen/nämnden i dess helhet bör beredas av utskottet om beredning behövs. Ordföranden, kommundirektören eller förvaltningschefen överlämnar sådana ärenden till utskottet.

När ärendet beretts ska utskottet lägga fram förslag till beslut.

Kommentar: Av 3 kap. 5 § KL följer att fullmäktige får bestämma att en nämnd ska ha ett eller flera utskott. Om fullmäktige inte bestämt något om utskott, får nämnden själv bestämma om utskott ska finnas. KL innehåller inte så många bestämmelser om utskott. Det kan därför vara bra att i någon mån reglera arbetsformerna i reglementet.

När det gäller utskott måste man ta ställning till om det är fullmäktige eller respektive nämnd som ska besluta om utskott. Om fullmäktige inte tar in något om utskott i reglemente får nämnden besluta att utskott ska finnas.

Begreppet utskott har reserverats för sådana organ inom nämnderna som är politiskt sammansatta. Ett utskott väljs bland ledamöterna och ersättarna i nämnden. Lagen (1992:339) om proportionellt valsätt gäller, 6 kap. 42 § KL. Ett utskott kan aldrig ges ställning som nämnd utan utskottet kan enbart svara för beredning av ärenden och fatta beslut med stöd av delegation från nämnden.

¹² Mer om utskott finns att läsa i Dalman, i Festskrift Sveriges Kommunaljuridiska Förening 100 år, 2015 sid. 9-18.

FÖRSTA STYCKET

Här har fullmäktige med stöd av 3 kap. 5 § första stycket KL beslutat att ett arbetsutskott ska finnas i styrelsen. Styrelsen kan alltså inte avskaffa arbetsutskottet. I övrigt har fullmäktige överlåtit till styrelse och nämnder att inrätta utskott.

Det finns inga regler i KL som reglerar hur många ledamöter/ersättare det ska vara i ett utskott. Antalet ersättare behöver inte heller vara lika stort som antalet ordinarie ledamöter. Som minimum bör ett utskott ha tre ledamöter, eftersom ett udda antal ledamöter är att föredra. På det sociala området är dock tre ledamöter för litet. Detta aktualiserades i ett JO-uttalande (1985/86 s. 278). Där bestod utskottet av tre ledamöter och tre ersättare. Vid sammanträde hade en ledamot och alla ersättare förhinder. Utskottet fattade då beslut med enbart ordförande och en ledamot, eftersom utskottet bedömdes kunna fatta beslut om mer än hälften av ledamöterna var närvarande. I praktiken innebar detta enligt JO att delegation skett till en person (ordföranden med utslagsröst), vilket kom i konflikt med SoL:s bestämmelser.

En särskild fråga är huruvida man i förtid kan *entlediga* en ledamot i ett utskott. Frågan har inte belysts i praxis.

Ledamöter i kommunala nämnder åtnjuter ett starkt skydd och kan inte utan vidare bli entledigade. 4 kap. 9 § KL reglerar när en viss förtroendevald får entledigas. Den förtroendevalde ska ha valts av fullmäktige och antingen ha vägrats ansvarsfrihet eller dömts för ett brott på vilket fängelse i lägst två år kan följa och domen har fått laga kraft.

En förutsättning för entledigande är att den förtroendevalde valts av fullmäktige. Nämndens ledamöter skyddas därför av 4 kap. 9 § KL. Problemet med utskott är emellertid att utskottets medlemmar väljs av nämnden bland ledamöterna och ersättarna, 6 kap. 42 § KL. De är således endast indirekt valda av fullmäktige. Detta skulle kunna tala för att utskottsledamöterna kan entledigas. Rättsläget är oklart.

ANDRA STYCKET

Här föreskrivs att ledamöterna inom kretsen av ledamöter i utskottet ska välja en ordförande och en vice ordförande. Mandattiden bestämmer utskottet självt.

TREDJE STYCKET

Här regleras den situationen att ordföranden blir förhindrad för en längre tid att fullgöra sitt uppdrag. En ersättare för denne kan då utses inom kretsen av ledamöterna. Det är viktigt att man reglerar arvodesfrågan vid längre tids bortovaro.

FJÄRDE STYCKET

Det finns ingen reglering kring ersättarnas närvaro i utskott. Många gånger används utskottet för att fatta beslut med stöd av delegation i ärenden där sekretesskyddade uppgifter ofta förekommer. För att inte sprida information i onödan kan det därför vara lämpligt att begränsa närvarorätten i så hög utsträckning som möjligt.

Nämnden bör vid valet av ersättare tänka på att besluta en inkallelseordning.

FEMTE STYCKET

Om utskottets ledamöter och ersättare inte utsetts vid proportionellt val, måste fyllnadsval förrättas vid förtida avgång. Om proportionellt val ägt rum, gäller i stället turordningen enligt valsedlarna.

SJÄTTE STYCKET

Utskottet bestämmer vilka sammanträdestider som ska gälla. Det är också lämpligt att föra in regler om beslutsförhet. ”Hälften av ledamöterna” innebär att ledamöterna inklusive tjänstgörande ersättare ska uppgå till minst halva utskottet.

Utskottet förutsätts fatta beslut i enlighet med reglerna för fullmäktige och nämnder, se 5 kap. 53-56 §§ KL.

SJUNDE STYCKET

När det gäller protokoll i beslutsärenden förutsätts utskottet följa 6 kap. 35 § KL i tillämpliga delar. Vid beredning av ärenden kan dokumentation ske genom att förslaget på uppdrag av utskottet redovisas i föredragningslistan till styrelsens/nämndens sammanträde.

ÅTTONDE STYCKET

Här föreskrivs att utskottet har en *beredande* funktion i förhållande till nämnden. Nämnderna avgör dock ytterst själva omfattningen av beredningen.

Utskottet kan också uppträda som *delegat*. Detta regleras inte i reglementet, utan i delegationsordningen som styrelsen/nämnden fattar beslut om. Där ska också anges i vilken utsträckning beslut ska anmälas till styrelsen/nämnden, 6 kap 40 § KL. Utskottets beslutskompetens regleras då i delegationsordningen för nämnden.

REGLEMENTE FÖR STYRELSE OCH NÄMNDER

I skriften presenteras ett exempel på reglemente för styrelse och nämnder i kommuner och landsting/regioner.

Reglementet är tänkt att vara ett underlag för lokala bedömningar och utgör ett exempel på hur ett reglemente kan se ut. De olika paragraferna har försetts med utförliga kommentarer.

Skriften vänder sig till alla, såväl förtroendevalda som tjänstemän, som kommer i kontakt med kommunalt beslutsfattande i styrelse och nämnder. Den kan inte bara tjäna till vägledning vid upprättandet av reglementen, utan även vara till praktisk nytta när det i den konkreta verksamheten gäller att tolka kommunallagens bestämmelser om beslutsprocessen i styrelse och nämnder.

Reglementet bygger på lagstiftningens innehåll den 1 juli 2018. Skriften har tagits fram av jurister med stor erfarenhet av kommunalrätt vid avdelningen för juridik på Sveriges Kommuner och Landsting.

Post: 118 82 Stockholm

Besök: Hornsgatan 20

Telefon: 08-452 70 00